

**UCHWAŁA NR X/99/2015
RADY GMINY CZORSZTYN**

z dnia 7 grudnia 2015 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czorsztyn na lata
2015-2020.**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1632 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czorsztyn na lata 2015-2020 , w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czorsztyn .

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Czorsztyn

Stanisław Chmiel

Załącznik do Uchwały Nr X/99/2015

Rady Gminy Czorsztyn

z dnia 7 grudnia 2015 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY
CZORSZTYN NA LATA 2015-2020**

I CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, na których opiera się lokalna polityka społeczna.

1. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę w procesie planowania społecznego. Po próbie przybliżenia obrazu (opisu diagnostycznego) i rozmiarów zjawisk społecznych oraz problemów społecznych – nadchodzi czas na etap prognozowania społecznego w perspektywie nadchodzących lat, czyli opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny na mocy Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. O potrzebie stworzenia strategii decyduje także środowisko lokalne, które wykazuje duże zainteresowanie problemami społecznymi w swoim otoczeniu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czorsztyn wskazuje istotne kwestie społeczne, z jakimi zmagają się mieszkańcy, a także wytycza: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Wskazuje również na sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii, określa ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. Strategia jest dokumentem stworzonym na okres pięcioletni i dlatego niezbędny jest jej stały monitoring i ewaluacja realizowanych zadań. Działania te będą pomocne w dostosowywaniu celów i zadań przewidzianych do wykonania w kolejnych etapach realizacji w zależności od zmieniających się potrzeb społecznych.

Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla tworzonej strategii była analiza badawcza dokumentów oraz danych zawartych w systemie informatycznym „HELIOS” Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Maniowach, odnosząca się do kluczowych uwarunkowań zewnętrznych oraz ogólnej sytuacji gminy. Do opracowania strategii wykorzystano materiały sprawozdawcze z tutejszego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, dane z Powiatowego Urzędu Pracy, z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, dane z Urzędu Gminy

(z poszczególnych jego referatów), dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, a także dokumenty programowe polityki społecznej.

Do aktów prawnych mających istotny wpływ na konstrukcję niniejszego dokumentu jak i monitoring przyszłych działań należą:

- 1) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.), regulująca zakres i charakter zadań spoczywających na gminie, m.in. ochronę zdrowia, pomoc społeczną, edukację publiczną, współpracę z organizacjami pozarządowymi.
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).
- 3) Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 114).
- 4) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jednolity Dz. U. 2011 r., Nr 43, poz. 225 z późn. zm.).
- 5) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 r., poz. 332).

- 6) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.).
- 7) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2014r., poz. 1118 z późn. zm.)
- 8) Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 149 z późn. zm.).
- 9) Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 581 z późn. zm.).
- 10) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 z późn. zm.).
- 11) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r., Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

II CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych w gminie.

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł.

2. Ogólna charakterystyka Gminy Czorsztyn

Gmina Czorsztyn, dzięki położeniu w obszarze o wybitnych walorach środowiska przyrodniczego i kulturowego jest już od początków XIX wieku tradycyjnym obszarem recepcji turystycznej, gdzie rozwój turystyki wpłynął wyraźnie na wiele aspektów życia społeczno – gospodarczego mieszkańców takich jak: przemiany demograficzne, przemiany w sieci osadniczej, w rolnictwie, infrastrukturze społecznej i ekonomicznej i wreszcie w przemiany kulturowe.

Chociaż historia masowej turystyki w skali dziejów jest stosunkowo bardzo krótka, to w dzisiejszym świecie zajmuje ona bardzo ważne i eksponowane miejsce – zarówno w życiu pojedynczego człowieka jak i całych społeczeństw. Turystyka stanowi czynnik wszechstronnego rozwoju – zarówno w płaszczyźnie duchowej jak i materialnej, a dla wielu regionów czy nawet państw stała się ważnym, o ile nie najważniejszym źródłem dochodów, stanowiąc ważną gałąź gospodarki. Biorąc pod uwagę tempo rozwoju turystyki i jej obecne znaczenie w gospodarce regionów, państw i świata uzasadnione staje się użycie terminu „przemysł turystyczny”.

Rozwój turystyki jest procesem bardzo złożonym, wieloaspektowym, którego przebieg, przyczyny i skutki mają wymiar społeczny, kulturowy, ekonomiczny i przestrzenny. Turystyka może być bardzo pożądanym i cennym czynnikiem rozwoju społecznego i gospodarczego, ale może też, nieumiejętnie sterowana lub wręcz pozbawiona kontroli, doprowadzić do degradacji środowiska przyrodniczego i kulturowego. Toteż turystyka przez wspomnianą złożoność i wieloaspektowość stanowi obecnie przedmiot badań i dociekań bardzo wielu dyscyplin naukowych.

W obszarach recepcyjnych wszechobecny, masowy rozwój turystyki nieuchronnie i zauważalnie prowadzi do znacznych przemian w wielu, o ile nie we wszystkich dziedzinach życia społeczno – gospodarczo – kulturowego społeczeństw.

Tempo rozwoju turystyki w naszym regionie zmieniało się na przestrzeni lat, nabierając największego, spontanicznego rozpędu stosunkowo niedawno, po przemianach polityczno – gospodarczych w 1989 roku. Również po 1989 roku wpływ rozwoju turystyki na aktywizację społeczno - gospodarczą gminy stał się najbardziej widoczny, a tempo i skala przemian nabrały niespotykanych nigdy przedtem rozmiarów.

Gmina Czorsztyn /pow. 6172 ha, z czego 2848 ha stanowią lasy/ położona jest w południowej części województwa małopolskiego, na styku trzech karpaccich krain geograficznych, tj. kotliny Orawsko – Nowotarskiej, Górców, oraz Pienińskiego Pasa Skałkowego. Kotliną Orawsko – Nowotarską sięga swoim wschodnim skrajem wzdłuż Doliny Dunajca po Czorsztyn. Obszary

położone na północ do Dunajca stanowią stoki Lubania należącego do Gorców. Pasma Gorców od Pienińskiego Pasa Skałkowego, zajmującego południową część gminy oddziela przełęcz Snozka i dolina Krośnicy.

Na obszarze Gminy położone jest pasmo Pienin Właściwych z wyodrębniającym się pasmem Pienin Czorsztyńskich i Masywem Trzech Koron. Od zachodu poprzez dolinę Dunajca ze zbiornikiem zalewowym, Pieniny Właściwe graniczą z Pieninami Spiskimi, zaś na wschodzie do doliny Dunajca przylegają Małe Pieniny.

Od północy Gmina graniczy z Gminą Ochotnica Dolna, od północnego zachodu z Gminą Nowy Targ, od wschodu z Gminą Łasze Niżne oraz Krościenko nad Dunajcem, zaś od południa z Republiką Słowacji, a konkretnie z Czerwonym Klasztorem i Spiską Starą Wsią. Przygraniczny charakter gminy stanowi istotny czynnik potencjalnego rozwoju, szczególnie teraz, gdy tak Rzeczpospolita Polska, jak i Republika Słowacji są członkami Unii Europejskiej. Świadczą o tym działania podjęte w 2003 roku – budowa kładki rowerowo - pieszej na rzece Dunajec ze Sromowiec Niżnych do Czerwonego Klasztoru (ze środków przedakcesyjnych w ramach Phare CBC Polska – Słowacja 2003), która mocno zaktywizowała ruch turystyczny po jej oddaniu w 2006 roku.

Gmina Czorsztyn położona jest, zatem w regionie górskim, który cechują:

- wysokie walory krajobrazowe i turystyczne;
- nagromadzenie obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych, wysokich parametrach jakości środowiska /z wyjątkiem jakości wód powierzchniowych/;
- niekorzystne przyrodnicze warunki produkcji rolnej wyróżniające się niskim wskaźnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Wymienione czynniki zdecydowały o funkcjach, które ona pełni niezależnie od istniejących podmiotów administracyjnych. Należą do nich środowiskowa funkcja ochronna, głównie w zakresie gospodarki wodnej i leśnej, a ponadto funkcje turystyczne o zasięgu krajowym, a także międzynarodowym.

Nie bez znaczenia jest fakt, że odległość pomiędzy poszczególnymi sołectwami gminy wynosi około 23 km. Siedem sołectw dzieli się wyraźnie na dwie grupy: Huba, Maniowy, Mizerna i Kluszkowce wraz z Czorsztynem łączy bliskie sąsiedztwo. Sromowce Niżne i Sromowce Wyżne dzieli od Maniów - siedziby władz samorządu i nieoficjalnej stolicy gminy 18 km. Podział taki jest wynikiem powstania zbiornika wodnego.

Mapa . Gmina Czorsztyn

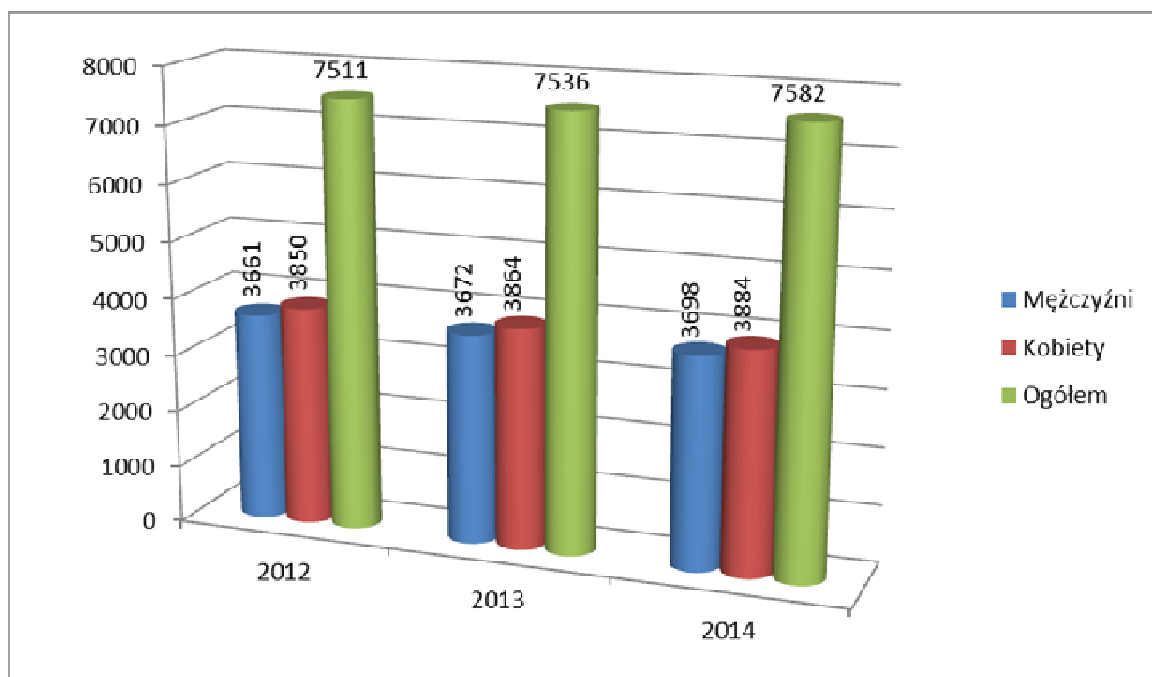
Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy ze strony internetowej: <http://mapa.targo.pl/>

3. Struktura demograficzna gminy

Diagnoza sytuacji demograficznej gminy jest podstawą do diagnozowania zjawisk społecznych. Wiedza o mieszkańcach gminy i jej szczegółowa charakterystyka w podziale na płeć, wiek, wykształcenie, czy inne kategorie osób, jest wyznacznikiem przyszłych dokumentów polityki społecznej, jakie muszą powstać na wymienionym obszarze. Tylko profesjonalna diagnoza zasobów ludzkich pozwala określić rozwój kapitału ludzkiego i w przyszłości pomoże osiągnąć wyższy stopień zorganizowania społeczeństwa obywatelskiego.

Według danych statystycznych pozyskanych z Urzędu Gminy Czorsztyn w 2012 roku w gminie zamieszkiwało ogółem 7511 osób, w tym 3661 mężczyzn i 3850 kobiet. W 2013 roku liczba osób ogółem w gminie wynosiła 7536 osób, w tym 3672 mężczyzn i 3864 kobiety. W 2014 roku liczba mieszkańców wynosiła 7582 osób, w tym 3698 mężczyzn i 3884 kobiety. Jest tu widoczny wzrost liczby osób w gminie pomiędzy 2012 a 2014 rokiem o 71 osób.

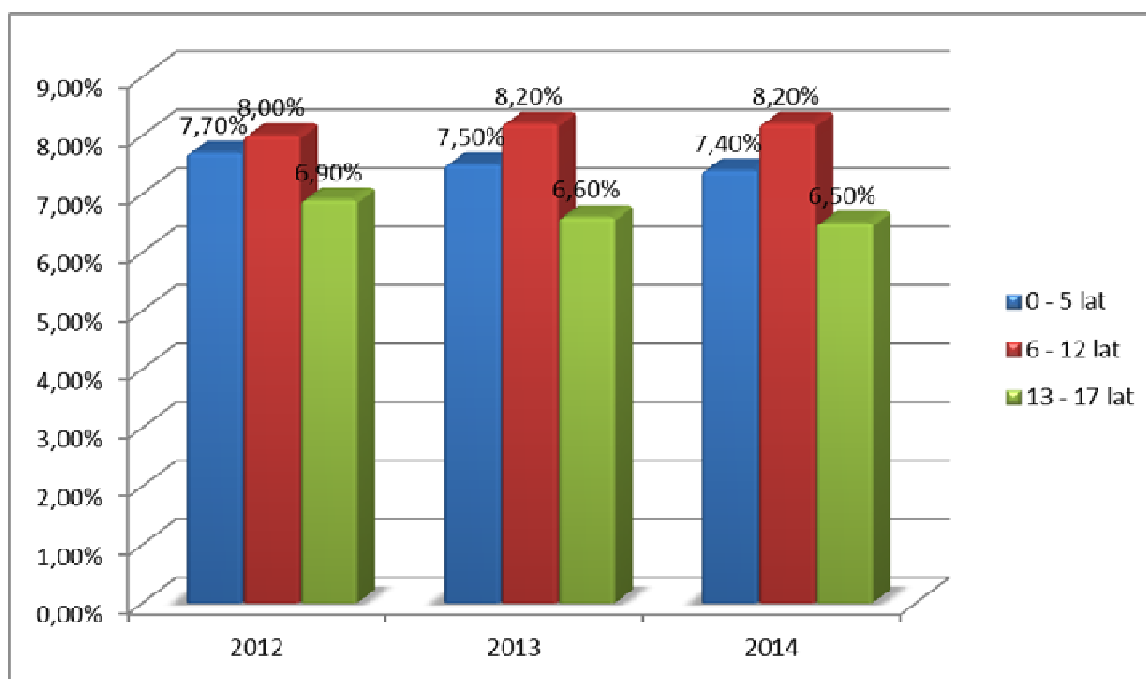
Wykres . Liczba mieszkańców Gminy Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czorsztyn

Analizując sytuację demograficzną w latach 2012-2014 w podziale na poszczególne kategorie wiekowe, można zauważyć, iż dużą grupę osób stanowią młodzi mieszkańcy gminy. Liczba dzieci w wieku 0-5 lat w 2012 roku wynosiła 579 osób, stanowiąc udział w wysokości 7,7% (ogółu mieszkańców). W 2014 roku liczba ta nieco zmniejszyła się do 563 osób, a udział wyniósł 7,4%. Liczba dzieci w wieku 6-12 lat wynosiła 607 osoby w 2012 roku, stanowiąc udział 8,0% ogółu mieszkańców, natomiast w 2014 roku nastąpił wzrost tej liczby do 625 (oraz udziału do 8,2%). Liczba młodych mieszkańców gminy w wieku 13-17 lat wynosiła w 2012 roku 524 osoby stanowiąc 6,9% ogółu mieszkańców. W roku 2014 liczba ta zmniejszyła się o 31 osób a udział wyniósł 6,5%. Ogólna liczba niepełnoletnich mieszkańców Gminy Czorsztyn (w wieku 0-17 lat) w 2014 roku wynosiła 22,2% populacji, w tym 11 % stanowili mężczyźni i 11,2% stanowiły kobiety.

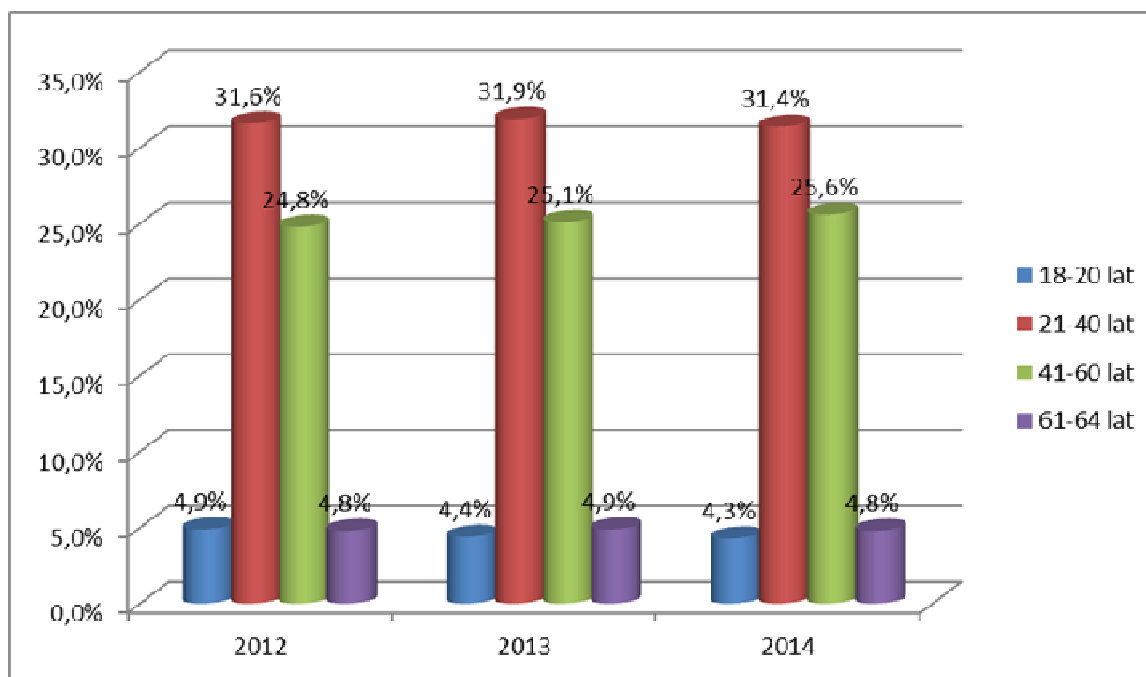
Wykres . Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn w podziale na kategorie wiekowe (0-17 lat), w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czorsztyn

W dalszej części diagnozy, analizie zostaną poddane osoby w wieku tzw. produkcyjnym, czyli osoby powyżej 18 roku życia, do 64 roku w przypadku mężczyzn i do 60 roku życia w przypadku kobiet. W 2014 roku stanowili oni 63,6% ogółu mieszkańców gminy. Wg danych pozyskanych z Urzędu Gminy, liczba młodych osób w wieku 18-20 lat wynosiła w 2012 roku 374, stanowiąc 4,9% ogółu mieszkańców, natomiast w 2014 roku liczba ta zmniejszyła się do 327 osób (4,3%). Poddając analizie kolejną kategorię osób, czyli w wieku 21-40 lat, można stwierdzić iż liczby utrzymują się na podobnym poziomie. W 2012 roku liczba osób wynosiła 2372, w 2013 roku nieco wzrosła do 2403, a w 2014 roku znowu spadła 2380 osób, stanowiąc ponad 31% ogółu mieszkańców. W kategorii wiekowej osób 41-60 lat, liczby mieszkańców też były wysokie, tj. w 2012 roku 1866 osób (24,8%), a w 2014 roku 1942 osób (25,6%). Natomiast do wieku produkcyjnego zaliczono także mieszkańców w wieku 61-64 lat. W 2012 roku stanowili oni liczbę 359 osób (4,8%), w 2013 roku 373 osoby (4,9%) a w 2014 roku 366 osób (4,8%).

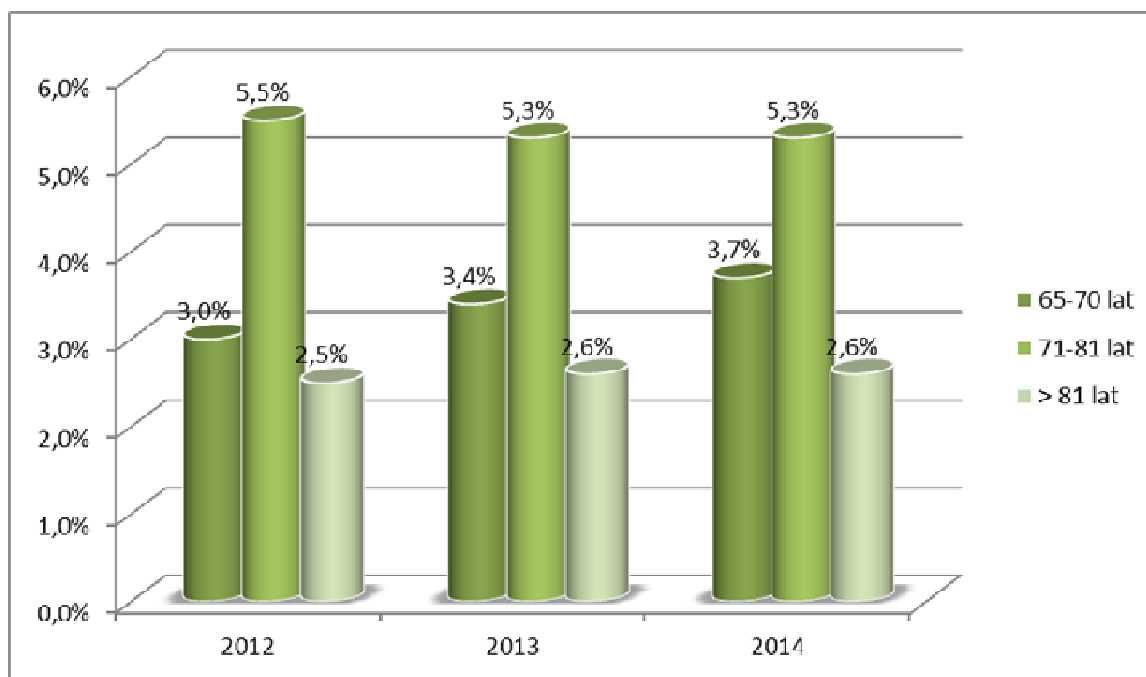
Wykres .Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn w podziale na kategorie wiekowe (18 – 64 lat), w latach 2012-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Czorsztyn

Istotnym zagadnieniem jest także liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W tym przypadku są to mężczyźni powyżej 65 roku życia i kobiety powyżej 61 roku życia. Udział procentowy tej części społeczeństwa, stanowił w 2014 roku 14,1% mieszkańców. Na uwagę zasługuje fakt, iż najstarsi mieszkańcy w gminie w wieku powyżej 81 roku życia, stanowią spory odsetek populacji. W 2012 roku stanowili liczbę 189 osób, w 2013 roku 194 osób, a w 2014 roku 199 osób, a udział procentowy w ogólnej liczbie wyniósł nieco poniżej 3%, tak więc liczba najstarszych mieszkańców ciągle rośnie.

Wykres . Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn w podziale na kategorie wiekowe (powyżej 65 roku życia). w latach 2012-2014

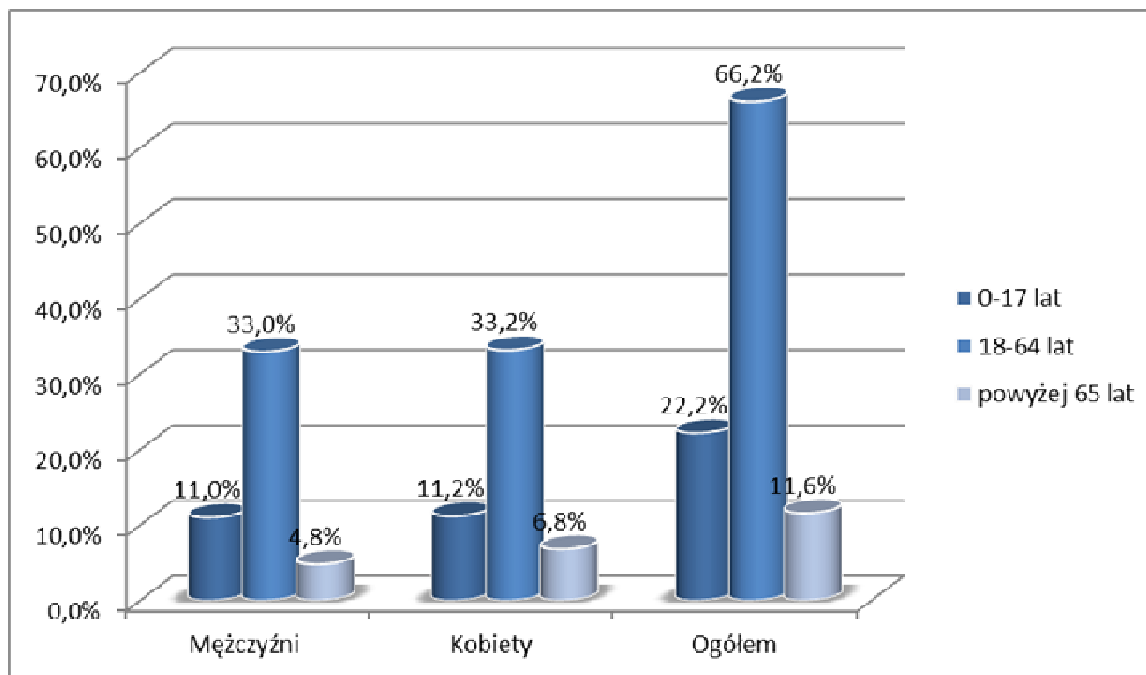
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Czorsztyn

Dokonując analizy demograficznej określonej zbiorowości należy także brać pod uwagę odniesienie jej układu do modelu struktury ludności według płci i wieku zwanego piramidami wieku.

Model pierwszy wskazuje na społeczeństwo rozwijające się, gdzie przewaga jest osób młodych, charakteryzuje się dużym przyrostem naturalnym. Dominację stanowią kobiety w wieku 20–35 lat i mężczyźni w wieku 40–50 lat. W wieku powyżej 65 lat dominują kobiety. Drugi model – zastojowy, jest charakterystyczny dla społeczeństw, w których obserwuje się długie dożywanie seniorów – powyżej 15%. W tym modelu utrzymuje się zerowy przyrost naturalny, a wskaźniki urodzeń i zgonów są do siebie zbliżone. Trzeci model – regresywny, to społeczeństwo, w którym liczebność urodzeń jest mniejsza niż liczba zgonów, co w długotrwałej perspektywie doprowadzić może do wymarcia danej populacji.

W Gminie Czorsztyn, biorąc pod uwagę powyższe modele, mamy do czynienia z modelem nieznacznie rozwijającym się. Na ten model wskazuje większa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym – 21 % ogółu ludności w Gminie - od liczby seniorów - osób w wieku powyżej 65 roku życia – 11,6 % społeczeństwa, w tym 2,6 % społeczności to osoby powyżej 81 roku życia. Wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności w 2014 roku wynosił 11,9, natomiast wskaźnik zgonów na 1000 ludności wynosił w 2014 roku 7,42 a przyrost naturalny na 1000 ludności wynosił 4,5 (dane z GUS).

Wykres . Struktura ludności według płci i ekonomicznych grup wiekowych mieszkańców Gminy Czorsztyn w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Czorsztyn

Proporcja między kategorią osób w wieku przedprodukcyjnym, a osób w wieku poprodukcyjnym, wskazuje na przewagę tych pierwszych – o 10,6 punktów procentowych. Odsetek osób starszych wyniósł 11,6% ogółu ludności na tym obszarze (w większości kobiety - 6,8%). Udział procentowy osób w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) wyniósł 22,2%, a udział osób w wieku produkcyjnym 66,2%. Taka sytuacja demograficzna określa naturalne kierunki strategii rozwiązywania problemów społecznych i szerszej polityki społecznej w gminie, definiując jednocześnie priorytety strategiczne, które w pierwszej kolejności powinny dotyczyć osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

4. System edukacji

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego.

Dane dotyczące systemu edukacji w Gminie Czorsztyn z danych udostępnionych przez Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych w Gminie Czorsztyn

W Gminie Czorsztyn działa dobrze zorganizowana sieć szkół. Na dzień 30 września 2014 r. Gmina prowadziła 1 przedszkole i 1 punkt przedszkolny, 4 szkoły podstawowe i 2 gimnazja. Na terenie Gminy działają też 2 niepubliczne prywatne przedszkola.

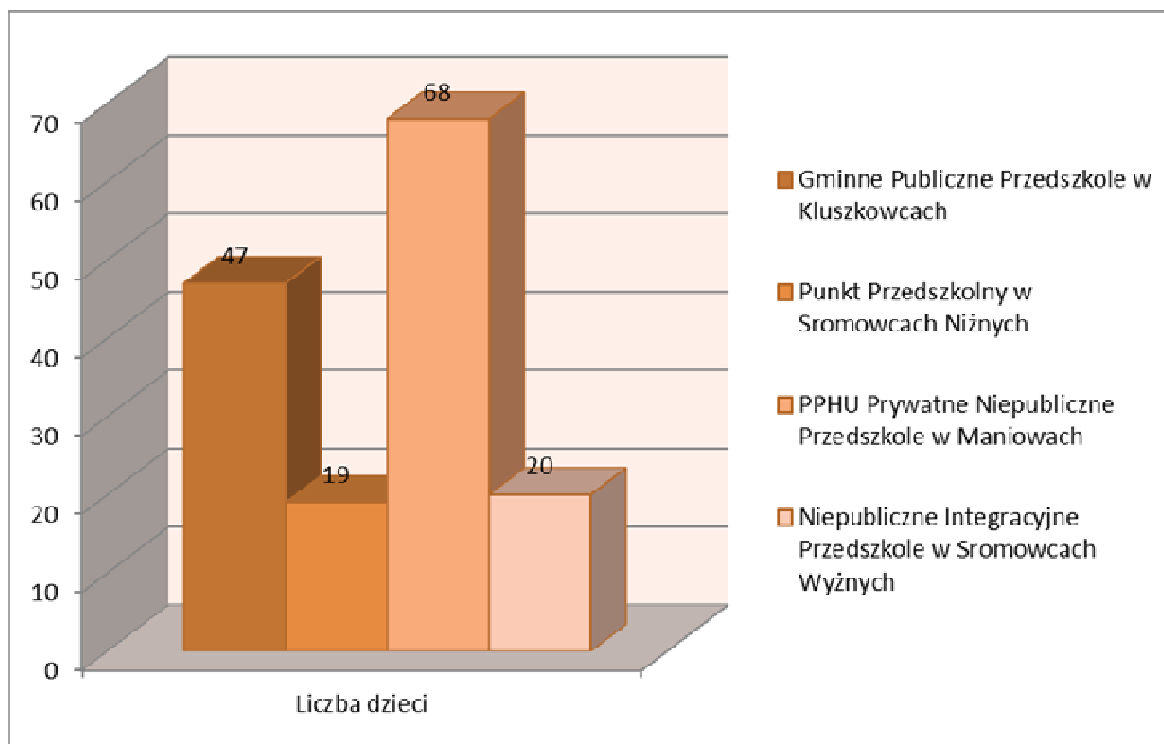
Na terenie gminy działa 1 Gminne Przedszkole Publiczne w Kluszkowcach oraz 1 gminny punkt przedszkolny w Sromowcach Niżnych. Do przedszkola w Kluszkowcach uczęszczało łącznie 47 dzieci w dwóch oddziałach, natomiast do punktu przedszkolnego w Sromowcach Niżnych uczęszczało łącznie 19 dzieci.

Do przedszkoli niepublicznych uczęszczało łącznie 88 dzieci w 4 oddziałach, w tym 68 dzieci w 3 oddziałach w Prywatnym Niepublicznym Przedszkolu w Maniowach oraz 20 dzieci w Niepublicznym

Integracyjnym Przedszkolu w Sromowcach Wyżnych. Łącznie liczba dzieci w punktach przedszkolnych wynosiła 154 w 7 oddziałach.

Dzieci 5 letnie uczęszczają także do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Natomiast dzieci 6 letnie z terenu gminy, spełniają obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Wykres . Ogólna liczba dzieci w punktach przedszkolnych i oddziałach przedszkolnych w roku szkolnych 2013/2014 w Gminie Czorsztyn

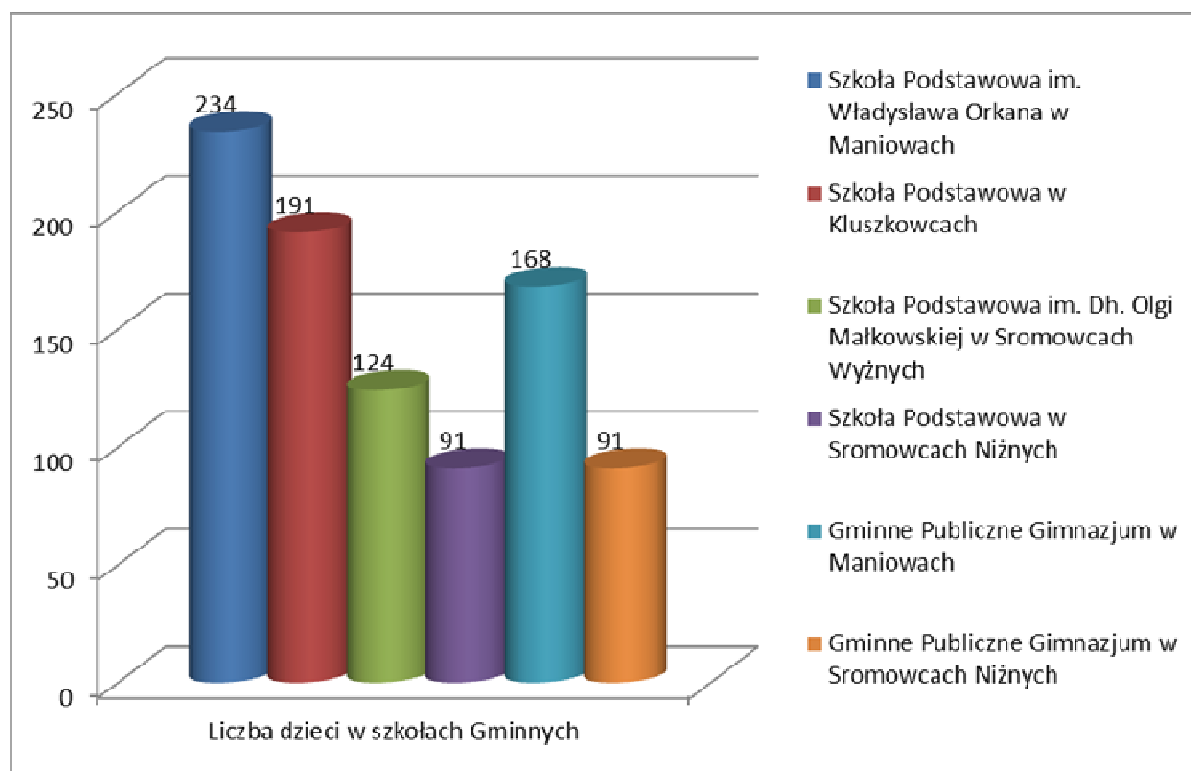

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOJO w Gminie Czorsztyn

W analizowanej gminie do szkół podstawowych uczęszczało łącznie 640 uczniów. Najwięcej uczniów uczyło się w SP im. Władysława Orkana w Maniowach – łącznie 234 uczniów w 12 oddziałach. W SP w Kluszkowcach uczyło się 191 uczniów w 11 oddziałach, w SP im. Dh. Olgi Małkowskiej w Sromowcach Wyżnych uczyło się 124 uczniów w 7 oddziałach a w SP w Sromowcach Niżnych uczyło się 91 uczniów w 7 oddziałach.

Do Gminnego Publicznego Gimnazjum w Maniowach na dzień 30 września 2014 r. uczęszczało 191 uczniów, natomiast do Gminnego Publicznego Gimnazjum w Sromowcach Niżnych 91 uczniów.

Wykres . Zestawienie liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Gminie Czorsztyn w roku szkolnym 2013/2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZOJO w Gminie Czorsztyn

Istotnym elementem w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych jest świetlica szkolna. Podstawą funkcjonowania świetlicy szkolnej jest ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zmianami). W ustawie (art. 67), wymienione są statutowe zadania szkoły, z których wynika, że szkoła publiczna powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania ze świetlicy.

Świetlica szkolna jest integralną częścią szkoły przeznaczoną dla uczniów nie tylko klas młodszych, ale przede wszystkim dla uczniów pozbawionych opieki rodziców w czasie ich pracy zawodowej. Prowadzi zorganizowaną działalność opiekuńczo - wychowawczą w celu racjonalnego wykorzystania czasu wolnego wychowanków. Jest ważnym ogniwem w strukturze szkoły. Świetlica organizuje dzieciom pozostającym pod opieką szkoły czas po lub przed lekcjami, zastępując im na długie godziny własny dom.

W Gminie Czorsztyn na dzień 30 września 2014 r. funkcjonowało 5 świetlic szkolnych: w SP w Kluszkowcach, SP w Sromowcach Niżnych, w SP w Maniowach, w Publicznym Gimnazjum w Sromowcach Niżnych i w Publicznym Gimnazjum w Maniowach. Grupy świetlicowe w poszczególnych Szkołach liczą do 25 osób. Ze świetlicy szkolnej korzystali głównie uczniowie dowożeni do szkół. Dowóz uczniów do szkół podstawowych i gimnazjum zorganizowany został na koszt gminy i wykonywany przez firmy przewozowe wyłonione w przetargu.

5. Opieka zdrowotna

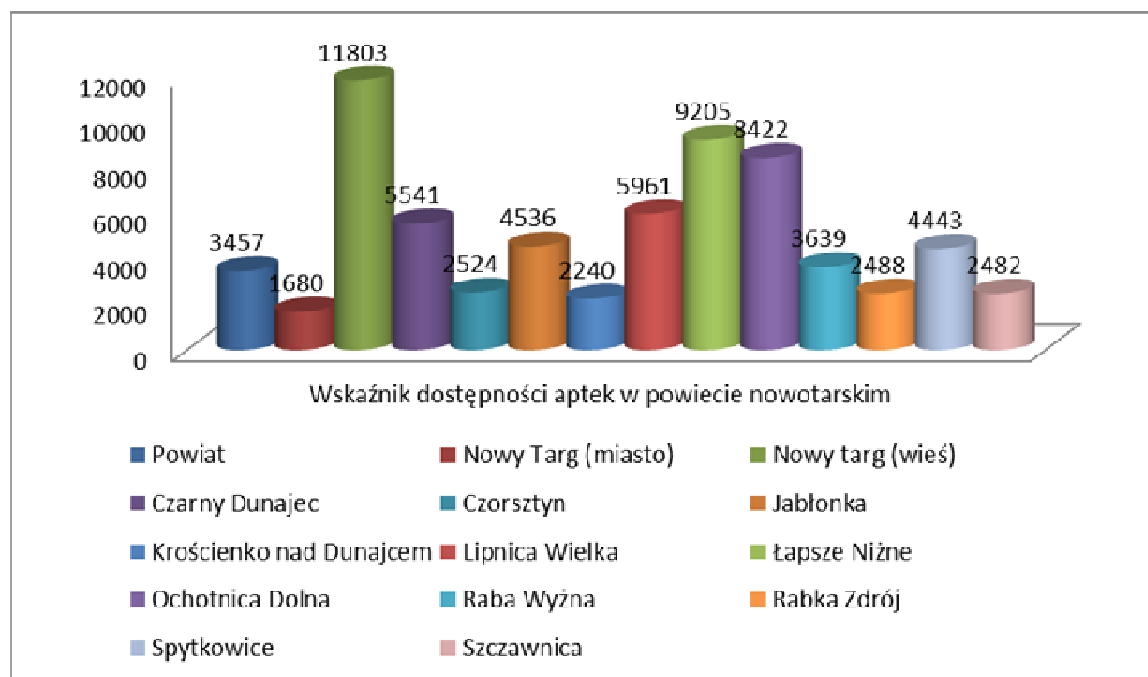
Opiekę w zakresie zdrowia w Gminie Czorsztyn sprawuje Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Maniowach i Sromowcach Niżnych. Ośrodek Zdrowia gwarantuje swoim mieszkańcom podstawową opiekę medyczną. Zatrudnieni są tu następujący specjaliści:

w Maniowach - lekarz ogólny, otolaryngolog, ginekolog i położnik, stomatolog, prowadzone są również konsultacje specjalistyczne dla pacjentów zadeklarowanych do SP GOZ w Maniowach -

kardiologiczne, pulmonologiczne i diabetologiczne. Ponadto istnieje pracownia rehabilitacyjna w Sromowcach Niżnych - lekarz ogólny, stomatolog.

Wg danych statystycznych[#], wskaźnik dostępności aptek w Gminie Czorsztyn wynosił 2524. Wskaźnik dostępności aptek, to liczba osób przypadająca na jedną aptekę ogólnodostępną. Apteka, zgodnie z ustawą Prawo farmaceutyczne z dnia 6 września 2001 roku, to placówka ochrony zdrowia publicznego, w której osoby uprawnione świadczą w szczególności usługi farmaceutyczne obejmujące zadania określone w ustawie. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik dostępności aptek dla powiatu nowotarskiego w 2014 roku.

Wykres . Wskaźnik dostępności aptek w powiecie nowotarskim w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z: <http://obserwator.rops.krakow.pl/differenceanalysis>

6. Kultura w gminie

W Gminie Czorsztyn, znajdują się obiekty kulturalne, które zapewniają swoim mieszkańcom i odwiedzającym gminę turystom kontakt z kulturą. Wymienić należy przede wszystkim Gminne Centrum Kultury w Kluszkowcach z/s w Maniowach, Dom Kultury w Kluszkowcach, Dom Kultury w Maniowach, Izbę Regionalną w Sromowcach Wyżnych, Gminną Bibliotekę Publiczną w Kluszkowcach oraz punkty biblioteczne w Czorsztynie, Maniowach, Mizernej, Sromowcach Niżnych i Sromowcach Wyżnych.

Gminne Centrum Kultury jest animatorem życia kulturalnego gminy, kieruje swą bogatą ofertą nie tylko do mieszkańców, ale również do turystów. Na scenach w poszczególnych miejscowościach w Gminie organizuje się szereg różnych plenerowych imprez m.in.: Lato pod Trzema Koronami, Lato w Mizernej, Gminne Dożynki, Konkurs Potraw Regionalnych, Wieczór z Folklorem oraz szereg imprez sportowych m.in. Międzynarodowe Regaty Kajakowe im. Olgi Małkowskiej czy liczne zawody narciarskie. Oprócz wymienionych wyżej imprez stałych w prawie każdy weekend lata zawsze coś ciekawego dzieje się w amfiteatrach. Organizowane są tu występy zespołów regionalnych, rozrywkowych, dyskoteki, degustacje potraw regionalnych, kiermasze prac twórców ludowych itp.

Atrakcyjność turystyczną niewielkiego obszaru Gminy Czorsztyn podnoszą zachowane do dziś elementy kultury ludowej aż dwóch grup etnograficznych. Gmina położona jest na obszarach odrębnych kulturowo Pienin i Gorców, zamieszkiwanych przez odpowiednio Górali pienińskich

i Górali podhalańskich o specyficznych dla siebie elementach kultury i sztuki ludowej. Górale pienińscy zamieszkują miejscowości Czorsztyn, Sromowce Niżne i Sromowce Wyżne. Strój pieniński typologicznie i genetycznie wiąże się z ubiorami Spisza. Charakterystyczne są kolorowe, bogato zdobione kamizelki, zastępujące popularne kiedyś na Podhalu serdaki. Sukienne portki mają luźniejsze nogawki i są zdobione na czerwono.

Druga grupa etnograficzna w gminie Czorsztyn, Górale podhalańscy zamieszkują wsie Mizerna, Maniowy, Kluszkowce i Huba. Na terenie Gminy prężnie działają zespoły regionalne: Maniowianie, Lubań z Kluszkowiec, Małe Flisoki, i Sromowianie. Przy Domu Kultury w Maniowach działa również orkiestra dęta.

W Sromowcach Wyżnych działa także Izba Regionalna prowadzona przez lokalne Koło Gospodyń Wiejskich. Posiada ona stałą wystawę – zgromadzono tam eksponaty związane z pozyskiwaniem, przetwarzaniem i zastosowaniem lnu oraz wełny zaprezentowano również sprzęty związane z rolnictwem, hodowlą i wyposażeniem kuchni wiejskiej. Szczególnie interesujące są wyeksponowane krosna, których działanie panie z Koła Gospodyń na bieżąco demonstrują. Izba prowadzi wiele warsztatów i pokazów, głównie dla dzieci i młodzieży szkolnej. Odbývają się więc lekcje i pokazy tradycyjnego gotowania, przędzenia, pieczenia chleba, jak i darcia pierza. Instytucja angażuje się także w organizację corocznych imprez opłatkowych dla seniorów i osób samotnych.

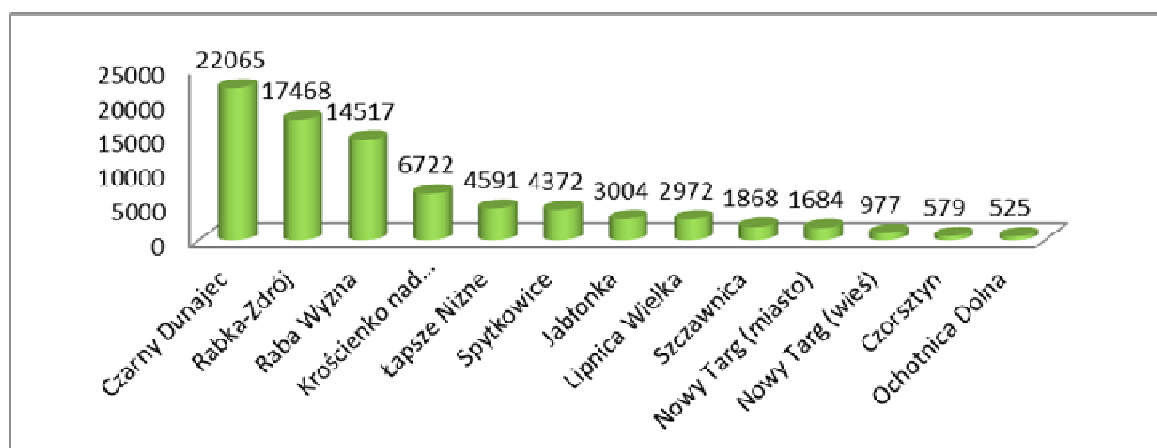
Gminna Biblioteka w Kluszkowcach jest instytucją kultury działającą na podstawie Uchwały Nr XXV/234/01 Rady Gminy Czorsztyn z dnia 12.09.2001 r. W skład Gminnej Biblioteki Publicznej wchodzi filie biblioteczne w miejscowościach: Maniowy, Mizerna, Czorsztyn, Sromowce Wyżne, Sromowce Niżne.

Biblioteka gromadzi literaturę piękną dla dorosłych, młodzieży i dzieci, literaturę popularno-naukową, wydawnictwa informacyjne i regionalne.

Ziemia Czorsztyńska to także różnorodność i bogactwo wydarzeń historycznych. Zamek w Czorsztynie wzniesiony około 1350 r. przez Kazimierza Wielkiego strzegł południowych granic Polski. Tędy przejeżdżali kupcy z południowej Europy, a także orszaki królewskie. Tu w Pieninach przebywała Święta Kinga, a z okien zamkowych patrzyła na wody Dunajca młodziutka Jadwiga, przyszła królowa. Był tutaj Władysław Jagiełło, a także jego syn Władysław Warneńczyk, bywali sławni rycerze (Zawisza Czarny) i senatorowie Rzeczypospolitej. W 1790 r. potężny pożar strawił dachy i od tego czasu budowla zaczęła podupadać. Po górskiej fortecy pozostały malownicze, postrzępione ruiny, których najważniejszą część stanowi masywna czworoboczna wieża i przylegające do niej mury dawnych pomieszczeń mieszkalnych. Częściowo zrekonstruowane piwnice mieszczą ekspozycję muzealną.

Z danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie, z Internetowego Obserwatora Statystyk Społecznych można uzyskać m.in. informacje na temat dostępnych wskaźników dla powiatów i gmin, dotyczących kultury. Należy do nich: wskaźnik dostępności domów i ośrodków kultury oraz klubów, świetlic i kół, który oznacza liczbę osób przypadającą na jedną placówkę kultury. W Gminie Czorsztyn, wskaźnik ten w 2013 roku był na poziomie 579 i był jednym z najniższych dla powiatu co oznacza że gmina posiada bardzo dobry dostęp do domów i ośrodków kultury. Poniższy wykres przedstawia omawiany wskaźnik w gminie na tle powiatu nowotarskiego.

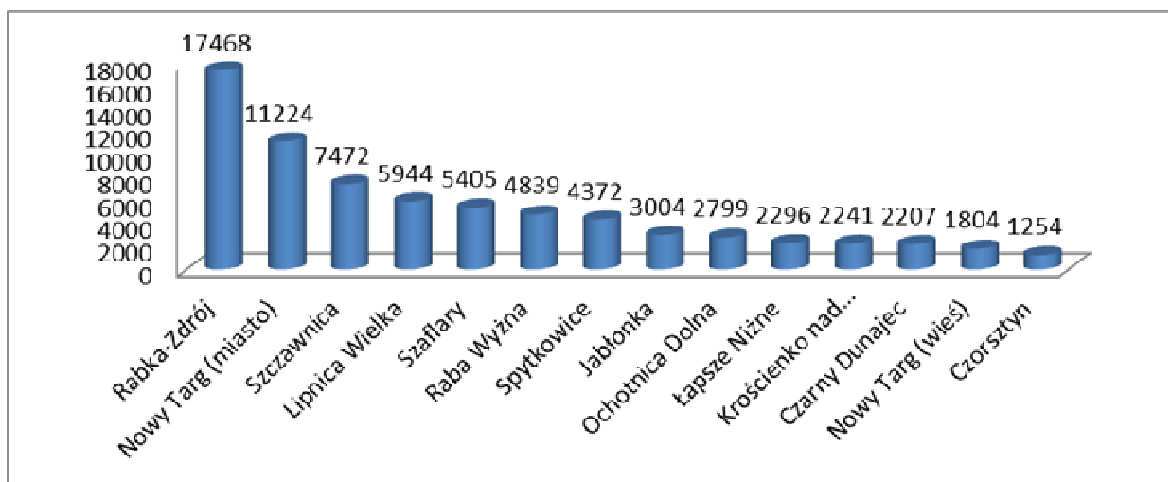
Wykres . Wskaźnik dostępności domów i ośrodków kultury w powiecie nowotarskim w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych
<http://obserwator.rops.krakow.pl/differenceanalysis>

Wskaźnik dostępności bibliotek według ROPS oznacza liczbę ludności przydająca na jedną placówkę biblioteczną. W Gminie Czorsztyn wskaźnik ten osiągnął w 2013 roku wartość 1254 i jest najniższym w całym powiecie co oznacza że Gmina posiada najlepszą dostępność do bibliotek i punktów bibliecznych na tle całego powiatu nowotarskiego. Dane prezentuje poniższy wykres

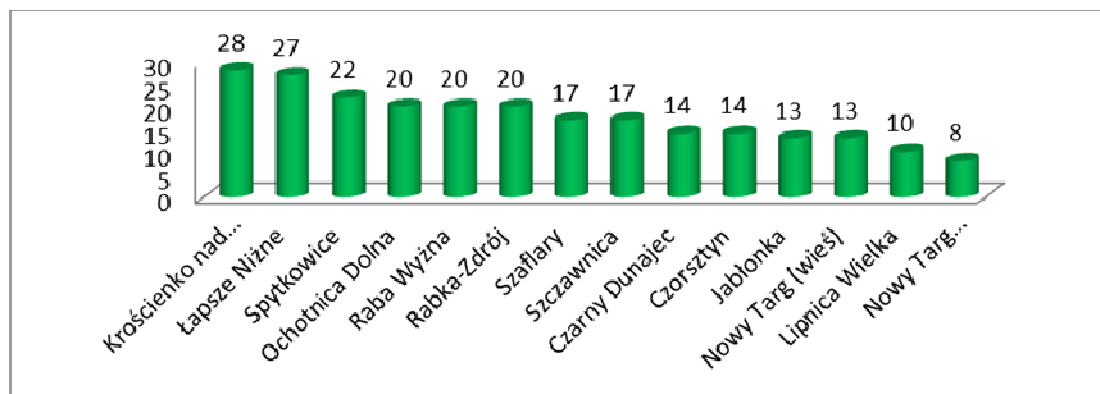
Wykres . Wskaźnik dostępności bibliotek dla powiatu nowotarskiego w 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z
<http://obserwator.rops.krakow.pl/differenceanalysis>

Wskaźnik czytelnictwa, to ilość wypożyczeń z księgozbioru przez jednego czytelnika w ciągu roku. Przez księgozbiór rozumie się zbiór obejmujący książki i broszury oraz gazety i czasopisma. Wskaźnik czytelnictwa dla Gminy Czorsztyn w 2013 roku wynosił 14. Poniższy wykres przedstawia wskaźniki czytelnictwa dla gmin w powiecie nowotarskim.

Wykres . Wskaźnik czytelnictwa w powiecie nowotarskim w 2013 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych
z: <http://obserwator.rops.krakow.pl/differenceanalysis>

7. Zasoby mieszkaniowe

Dane otrzymane z Urzędu Gminy Czorsztyn, przedstawiają zasoby mieszkaniowe gminy wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. Dane te dotyczą lokalizacji budynku, liczby lokali mieszkalnych, w tym liczbę lokali komunalnych i socjalnych, powierzchnię użytkową oraz wyposażenie.

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego informuje nas o podstawowych definicjach do niniejszego rozdziału. Zgodnie z nią:

- Mieszkaniowy zasób gminy, to lokale stanowiące własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego, a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów;

- Lokal, to miejsce służące do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych. Lokalem nie jest pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych.

- Lokal socjalny, to lokal nadający się do zamieszkania ze względu na wyposażenie i stan techniczny, którego powierzchnia pokoi przypadająca na członka gospodarstwa domowego najemcy nie może być mniejsza niż 5 m², a w wypadku jednoosobowego gospodarstwa domowego 10 m², przy czym lokal ten może być o obniżonym standardzie

- Powierzchnia użytkowa, to powierzchnia wszystkich pomieszczeń znajdujących się w lokalu, a w szczególności pokoi, kuchni, spiżarni, przedpokoi, alków, holi, korytarzy, łazienek oraz innych pomieszczeń służących mieszkalnemu i gospodarczym potrzebom lokatora, bez względu na ich przeznaczenie i sposób używania.

Wg danych z Urzędu Gminy Czorsztyn, liczba lokali mieszkalnych ogółem wynosiła 13 w tym 5 lokali socjalnych.

Łączna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych to 492,61 m². Wszystkie lokale mieszkalne posiadają instalacje wodną, kanalizację, zbiorową kotłownię z instalacją centralnego ogrzewania oraz ogrzewanie solarne. Wszystkie lokale zostały w roku 2014 odremontowane (wymiana okien, remont dachów, oraz docieplenie wraz z nową elewacją).

Wg Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Czorsztyn do 2015 roku nie zakłada się powiększenia zasobów mieszkaniowych gminy. Celem Gminy jest utrzymanie stanu technicznego lokali i budynków na poziomie odpowiadającym normom zawartym w prawie budowlanym.

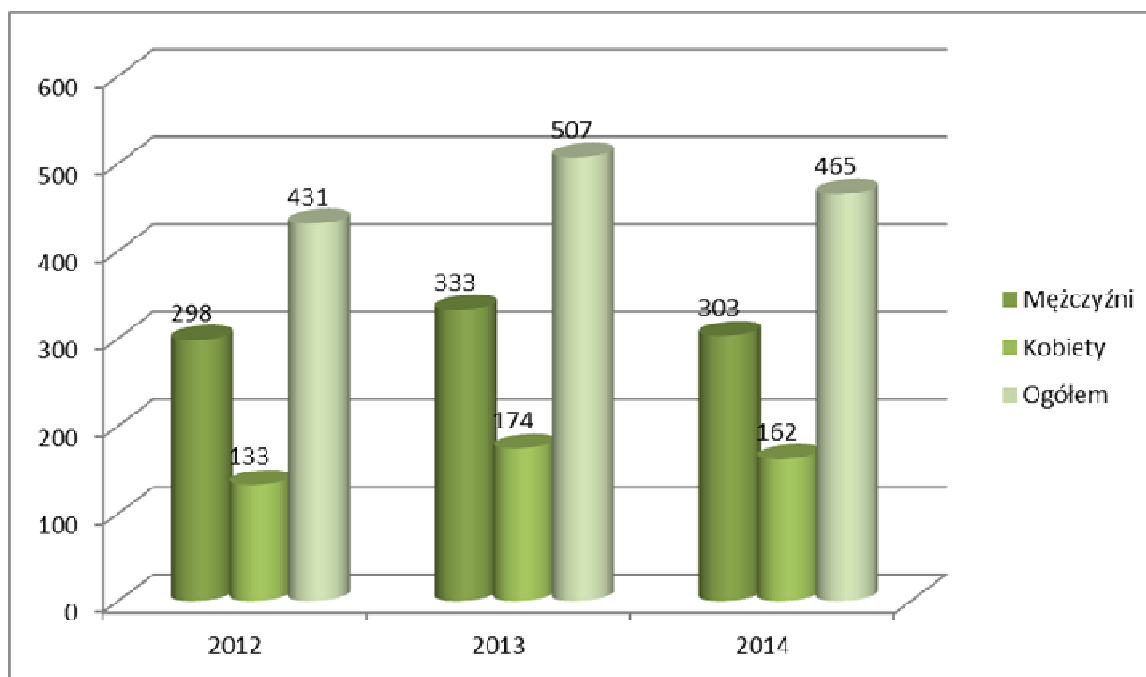
8. Rynek pracy i bezrobocie

Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacja każdej rodziny zależy przede wszystkim od pozycji na rynku pracy dorosłych członków rodziny oraz od warunków materialnych tej rodziny. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nowotarskim wynosiła 13,3 % (woj. małopolskie 9,9 %).

Dokonując analizy osób pozostających bez zatrudnienia, można podzielić ich ze względu na płeć, grupy wiekowe, wykształcenie, czas pozostawania bez pracy, staż pracy oraz na grupę osób z prawem i bez prawa do zasiłku, włączając w to grupę osób niepełnosprawnych, a także osoby wyłączone z ewidencji bezrobotnych w związku z podjęciem zatrudnienia.

Wg danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu, w 2012 roku liczba mieszkańców Gminy Czorsztyn pozostających bez pracy wynosiła łącznie 431 osób, w 2013 roku – 507 osób, a w 2014 roku – 465 osób. Natomiast w porównaniu do ogółu bezrobotnych w powiecie, ich udział procentowy kształtował się w danych latach następująco: w 2012 roku 4,7%, w 2013 roku 5,1% , w 2014 roku – 5,3%.

Wykres 12. Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy Czorsztyn w podziale na płeć w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu

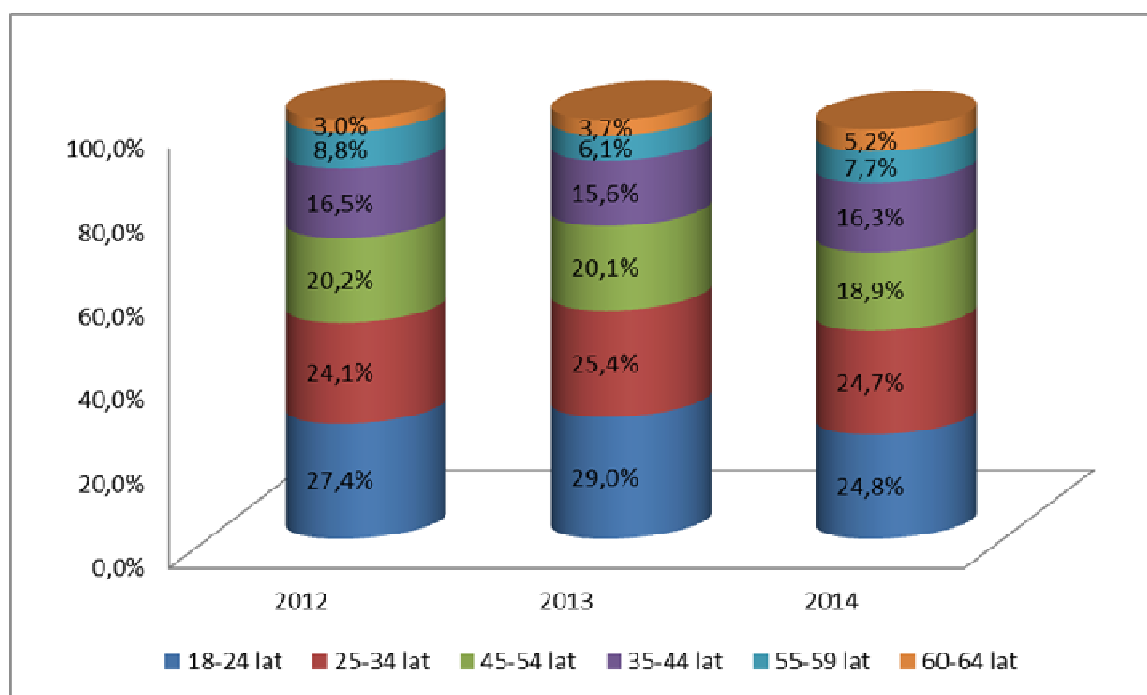
Analiza powyższych danych jednoznacznie wskazuje na większą liczbę bezrobotnych mężczyzn niż kobiet w analizowanych latach. W 2012 roku liczba mężczyzn wynosiła 298, co stanowiło 69,1% ogółu bezrobotnych, natomiast liczba kobiet wynosiła 133, co stanowiło 30,9% ogółu. W 2013 roku nastąpił wzrost liczby kobiet pozostających bez pracy do 174, co stanowiło 34,3% ogółu, oraz wzrost liczby mężczyzn do 333 osób, co stanowiło 65,7% ogółu osób bez pracy. W 2014 roku liczba kobiet pozostających bez zatrudnienia wyniosła 162, a udział tej grupy 34,8%, z kolei liczba mężczyzn spadła do 303 osób a udział wyniósł 65,2% ogółu osób bez pracy.

Wśród ogólnej zbiorowości osób bezrobotnych w Gminie Czorsztyn, najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale wiekowym 18-24 lata. W 2012 roku stanowiły one 27,4% wszystkich bezrobotnych w gminie (118 osób, z przewagą mężczyzn -16,5%), w 2013 roku – 29% (147 osób, z

czego większość tj. 16,6% to mężczyźni, kobiety -12,4%) i 24,8% w roku 2014 (131 osób, z czego większość tj.13,4% to mężczyźni, kobiety 12,4%). Dokonując analizy dynamiki badanego zjawiska można stwierdzić, iż przybywa osób w tej grupie wiekowej. Zwiększenie ich liczebności dokonało się pomiędzy 2012 a 2014 rokiem – z 118 do 131 osób tj. o 13 osób.

Drugą pod względem liczebności grupą są osoby w przedziale wieku 25-34 lata. W 2012 roku stanowiły one 24,1% (104 osoby, z czego większość tj.14,4% to mężczyźni, kobiety – 9,7%), w 2013 roku – 25,4 % (129 osób, z czego większość tj. 15% to mężczyźni), a w 2014 roku – 24,7% ogółu bezrobotnych (110 osób, z czego większość tj. 14% to mężczyźni). Powyższe udziały procentowe w tej grupie wiekowej wskazują na tendencję stagnującą. Trzecią grupą pod względem liczebności osób bezrobotnych stanowią mieszkańcy gminy w przedziale wiekowym 45-54 lata. W 2012 roku stanowiły one 20,2% ogółu bezrobotnych mieszkańców gminy (tj. 87 osób), w latach 2013 i 2014 ich udział zmniejszył się odpowiednio do 20,1% i 18,9%.

Wykres 13. Procentowy udział (%) mieszkańców Gminy Czorsztyn, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu w podziale na kategorie wiekowe od 18 do 64 roku życia w latach 2012-2014.

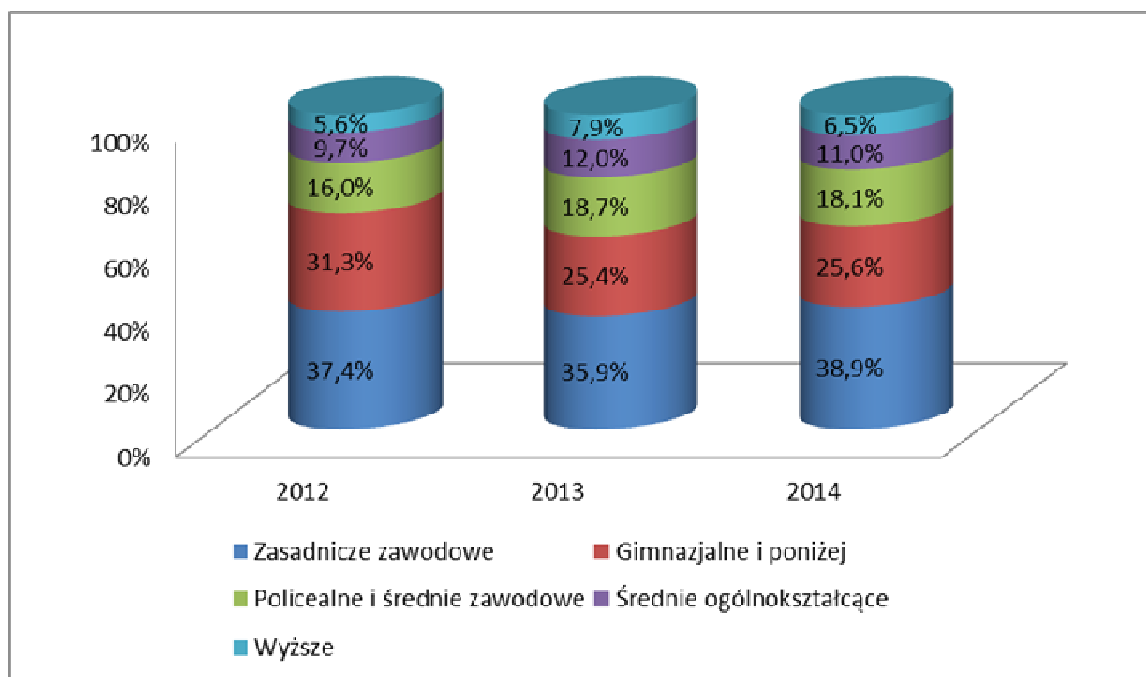

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu

Istotną cechą na rynku pracy określającą możliwości uzyskania zatrudnienia jest poziom wykształcenia. W grupie osób bezrobotnych zamieszkałych w omawianej gminie, a zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu w 2012 roku dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Grupa ta stanowiła 37,4% osób bezrobotnych ogółem (161 osób), z czego zdecydowaną większość stanowili mężczyźni, bo aż 27,1%. W 2013 roku udział procentowy tej grupy zmniejszył się do 35,9%, a w 2014 roku nieco wzrósł do 38,9%. Drugą dużą grupą pod względem liczebności były osoby z wykształceniem gimnazjalnym. W 2012 roku stanowiły

one 31,3% (135 osób, z czego 26,7% to mężczyźni, a 4,6% to kobiety), w 2013 roku grupa ta zmniejszyła się do 25,4% (129 osób, z czego większość tj. 21,7% to mężczyźni) a w 2014 udział tej grupy osób wynosił 25,6 %. Trzecią grupą pod względem liczebności były osoby z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym. W 2012 roku stanowiły one 16% ogółu, w 2013 roku udziały zwiększyły się do 18,7%, a w 2014 roku udział wynosił 18,1%. Poniższy wykres przedstawia dokładny rozkład tej cechy w poszczególnych latach, uwzględniając poszczególne kategorie wykształcenia.

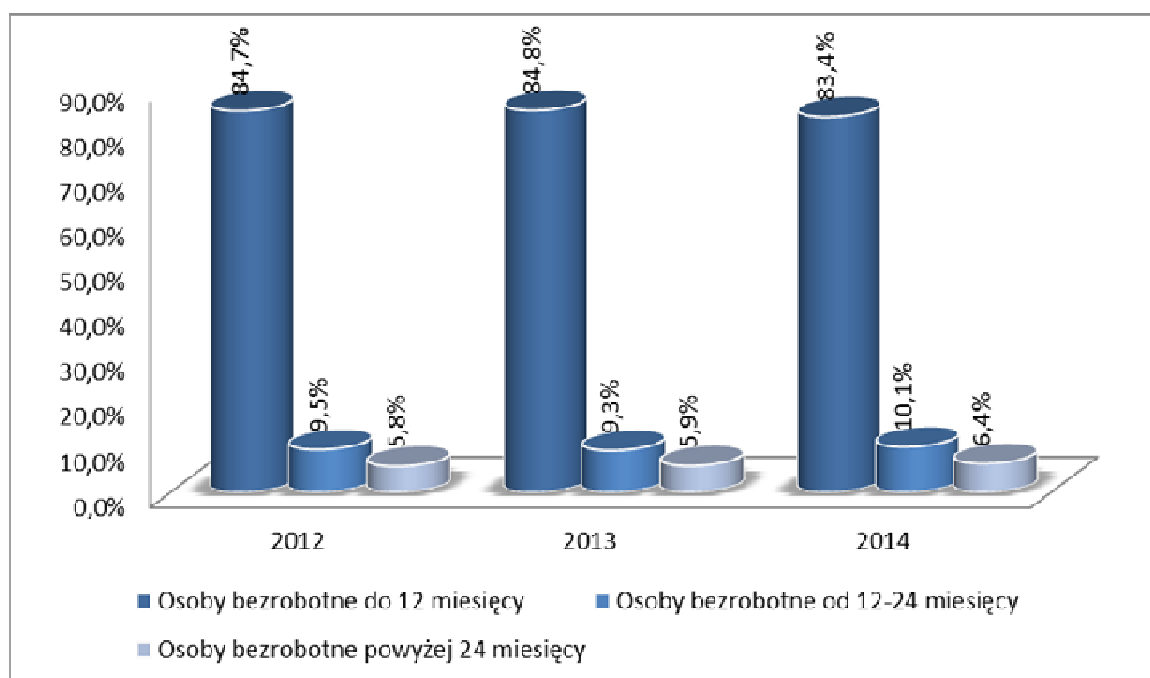
Wykres 14. Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu, ze względu na wykształcenie w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu

Kolejną analizowaną cechą bezrobotnych mieszkańców Gminy Czorsztyn jest czasookres pozostawania bez pracy. W 2012 roku największą grupę stanowili bezrobotni mieszkańcy gminy pozostający bez zatrudnienia w okresie od 1-3 miesięcy. Stanowili oni 84,7% ogółu bezrobotnych, w kolejnym roku omawiana grupa nieznacznie zwiększyła udział procentowy do 84,8%, z czego większość stanowili mężczyźni, a w 2014 roku omawiana grupa zmniejszyła swój udział procentowy do 83,4%. Tak znaczny udział tej grupy związany jest przede wszystkim z rejestracją w Urzędzie Pracy flisaków, którzy po zakończeniu sezonu turystycznego na rzece Dunajec wyrejestrowują swoje działalności gospodarcze. Można zauważyć, iż udział procentowy osób pozostających bez pracy w okresie do 12 miesięcy oraz osób bezrobotnych w grupie pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, czyli długotrwale bezrobotnych nie zmieniał się znacznie w ciągu ostatnich 3 lat. Szczegóły czasookresów pozostawania bez pracy z podziałem na poszczególne grupy osób prezentuje poniższy wykres.

Wykres 15. Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu, ze względu na czas korzystania z PUP w latach 2012-2014.

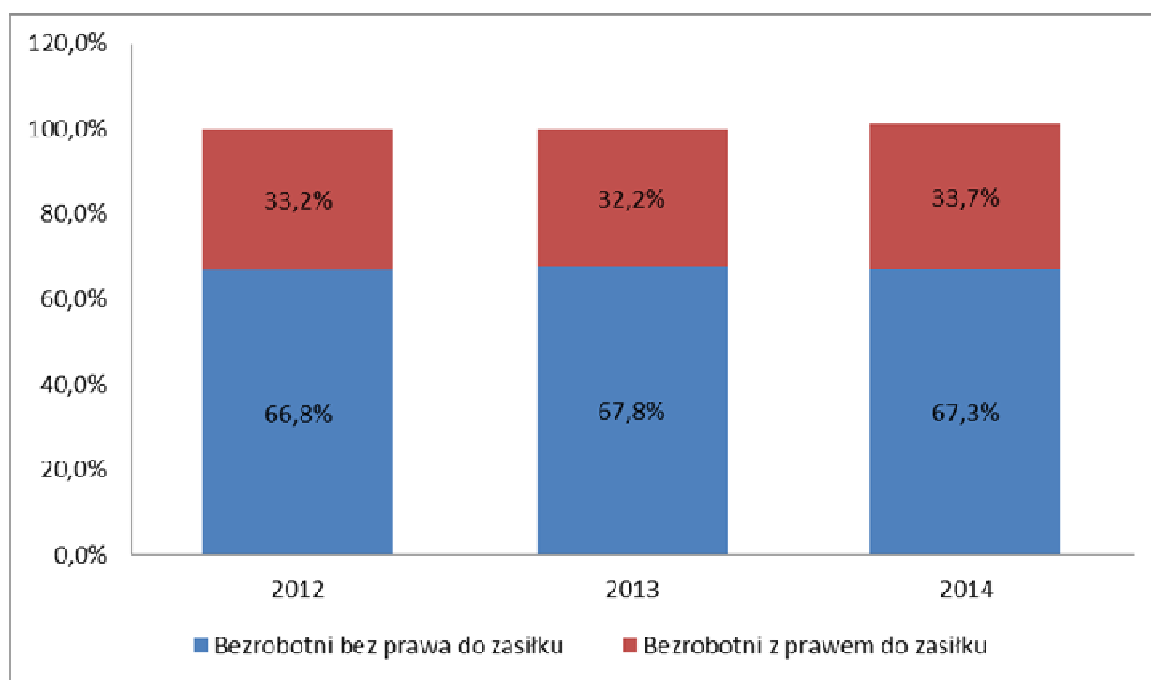

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu.

Na podstawie danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Targu osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku stanowiły większość tj. w 2012 roku – 66,8%, w 2013 roku – 67,8 %, w 2014 roku – 67,3%. Procentowy udział bezrobotnych kobiet bez prawa do zasiłku w poszczególnych latach mieścił się w granicach 24,6% - 28,6%. Procentowy udział osób bezrobotnych bez prawa i z prawem do zasiłku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 16. Procentowy (%) udział mieszkańców Gminy Czorsztyn, zarejestrowanych

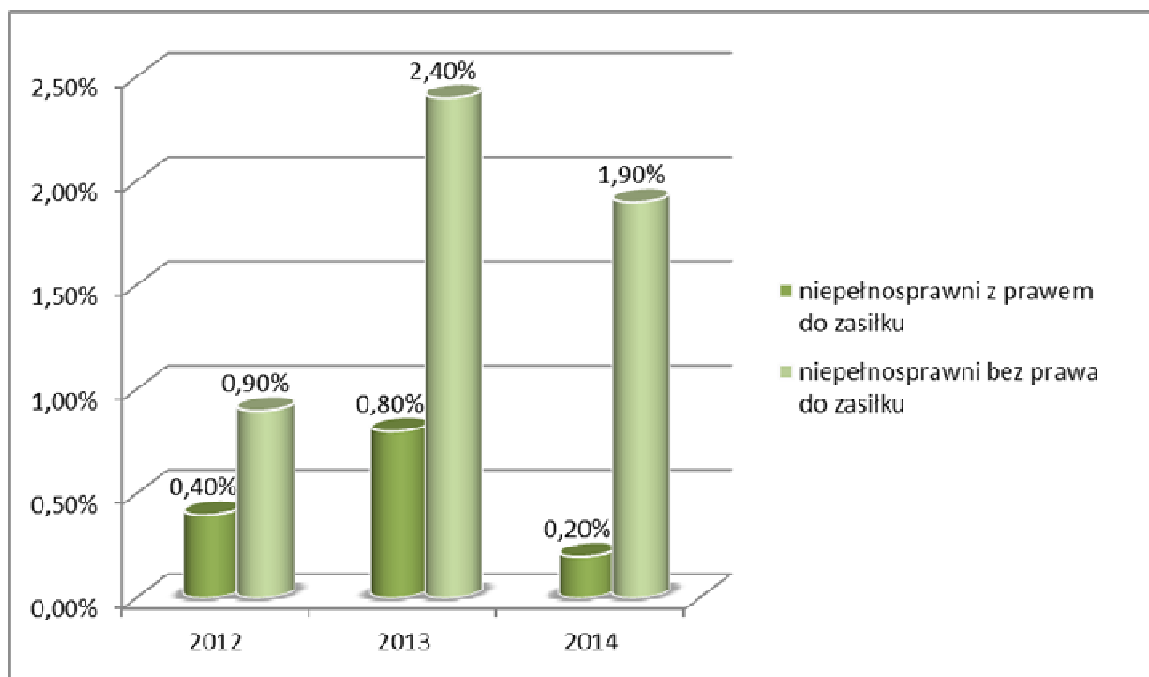
1) w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu, z prawem do zasiłku i bez prawa do zasiłku, w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy Nowym Targu.

Z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu korzystają także osoby niepełnosprawne. Niemożność podejmowania przez nich pewnych czynności, bariery architektoniczne oraz brak specjalnie dostosowywanych miejsc pracy, stanowią dla osób niepełnosprawnych przeszkodę w podjęciu zatrudnienia, bądź w powrocie na rynek pracy. Wg danych PUP w Nowym Targu w 2012 roku w rejestrze jednostki znajdowało się łącznie 6 osób niepełnosprawnych, stanowiąc udział 1,3% ogółu osób bezrobotnych, w 2013 roku – 16 osób, stanowiąc udział 3,2% ogółu, natomiast w 2014 roku – 10 osób, stanowiąc 2,1% ogółu. Niepełnosprawni bez prawa do zasiłku stanowili większość tej grupy tj. w 2012 roku 0,9%, w 2013 roku 2,3%, w 2014 roku 1,9%.

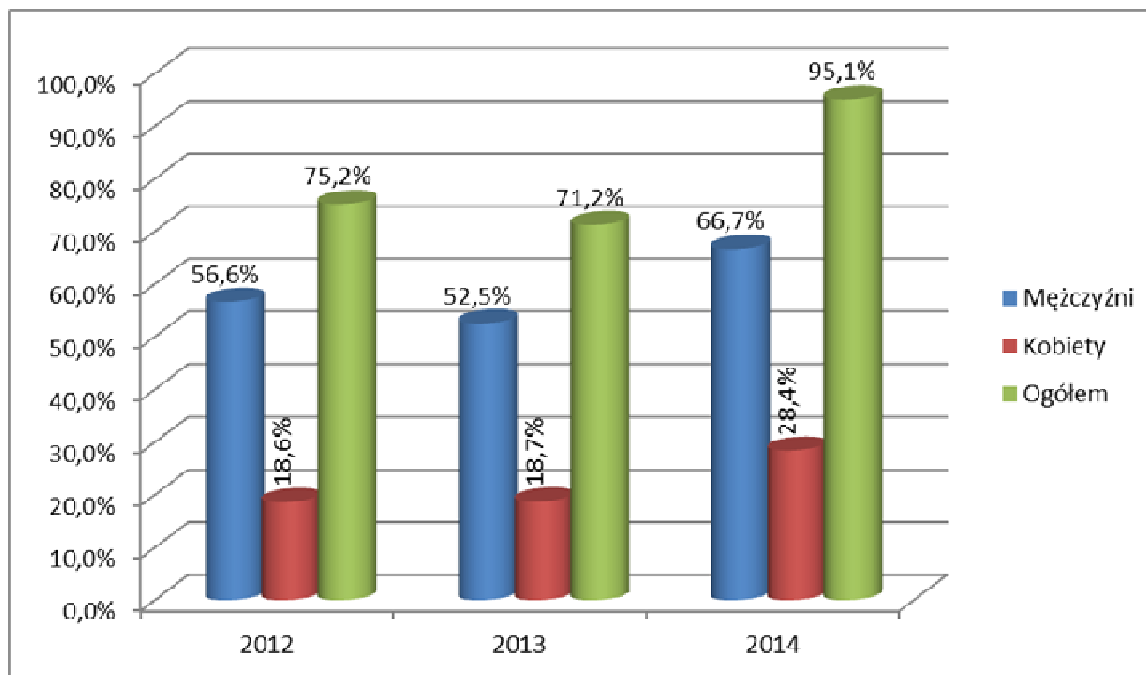
Wykres 17. Procentowy (%) udział niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Czorsztyn, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nowym Targu, ze względu na prawo do zasiłku, w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu

Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Targu na potrzeby niniejszej strategii przekazał także informację dotyczącą liczby osób, które zostały wyłączone z ewidencji bezrobotnych w związku z podjęciem pracy. Dane wskazują iż w 2012 roku, 324 osób podjęło zatrudnienie, co stanowiło 75,2% osób zarejestrowanych w PUP, z czego 18,6% to kobiety, a 56,6% to mężczyźni. W 2013 roku liczba osób, które podjęły pracę wynosiła 361, co stanowiło 71,2% osób zarejestrowanych, z czego 52,5% to mężczyźni a 18,7% to kobiety. W 2014 roku liczba osób wykreślonych z ewidencji PUP ze względu na podjęcie pracy wynosiła 442, co stanowiło 95,1% ogółu, z czego 66,7% to mężczyźni a 28,4% to kobiety. Szczegółowy wykres przedstawiono poniżej.

Wykres 18. Procentowy udział bezrobotnych mieszkańców Gminy Czorsztyn zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie pracy w Nowym Targu, którzy podjęli pracę w latach 2012-2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Targu

9. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne wymagają szczególnej uwagi i interwencji ze strony pomocy społecznej. Na podstawie art. 2 ust. 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawnością nazwiemy trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Od 1 września 1997 r. obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa:

- 1) Orzecznictwo do celów poza rentowych – prowadzone przez Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności.
- 2) Orzecznictwo o niezdolności do pracy do celów rentowych - prowadzone przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu działa na podstawie poniższych ustaw i rozporządzeń:

- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
- Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności.
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o stopniach niepełnosprawności oraz o wskazaniach do ulg i uprawnień. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej, rozróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności:

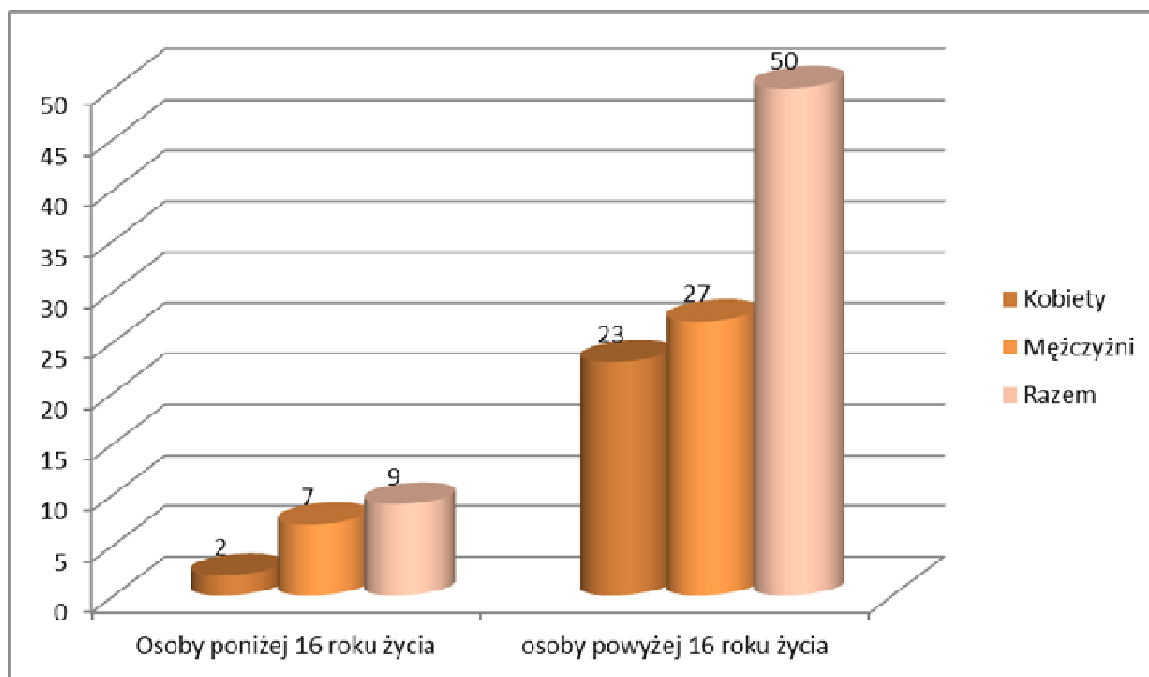
- 1) Znaczny – zalicza się do niego osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
- 2) Umiarkowany – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych
- 3) Lekki – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych, z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych, dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną, o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu, przekazał dane na temat liczby klientów zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, z uwzględnieniem płci, przedziałów wiekowych, wykształcenia, aktywności zawodowej, stopnia niepełnosprawności a także liczbę dzieci poniżej 16 roku życia z uwzględnieniem płci i wieku, stan na 2014 rok.

Ogólna liczba osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Czorsztyn w 2014 roku wynosiła łącznie: 9 osób do 16 roku życia, w tym 2 dziewczynki i 7 chłopców i 50 osób powyżej 16 roku życia, w tym 23 kobiety i 27 mężczyzn.

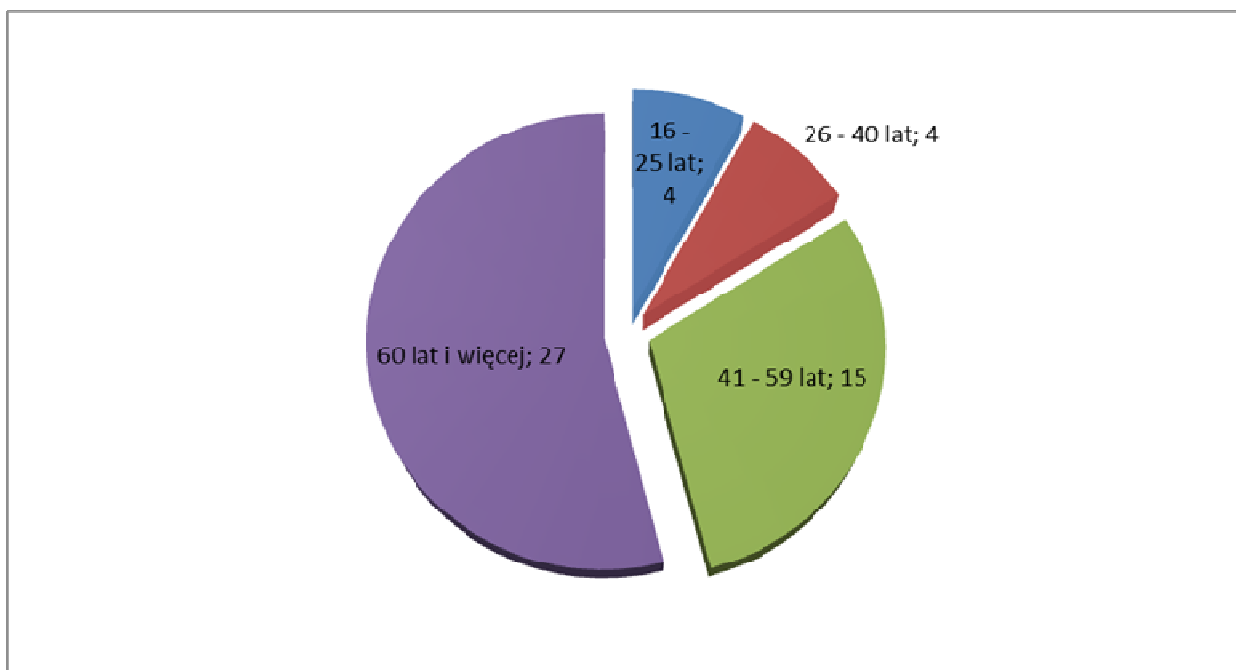
Wykres 19. Liczba niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn osób w wieku do 16 roku życia i powyżej 16 roku życia, (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

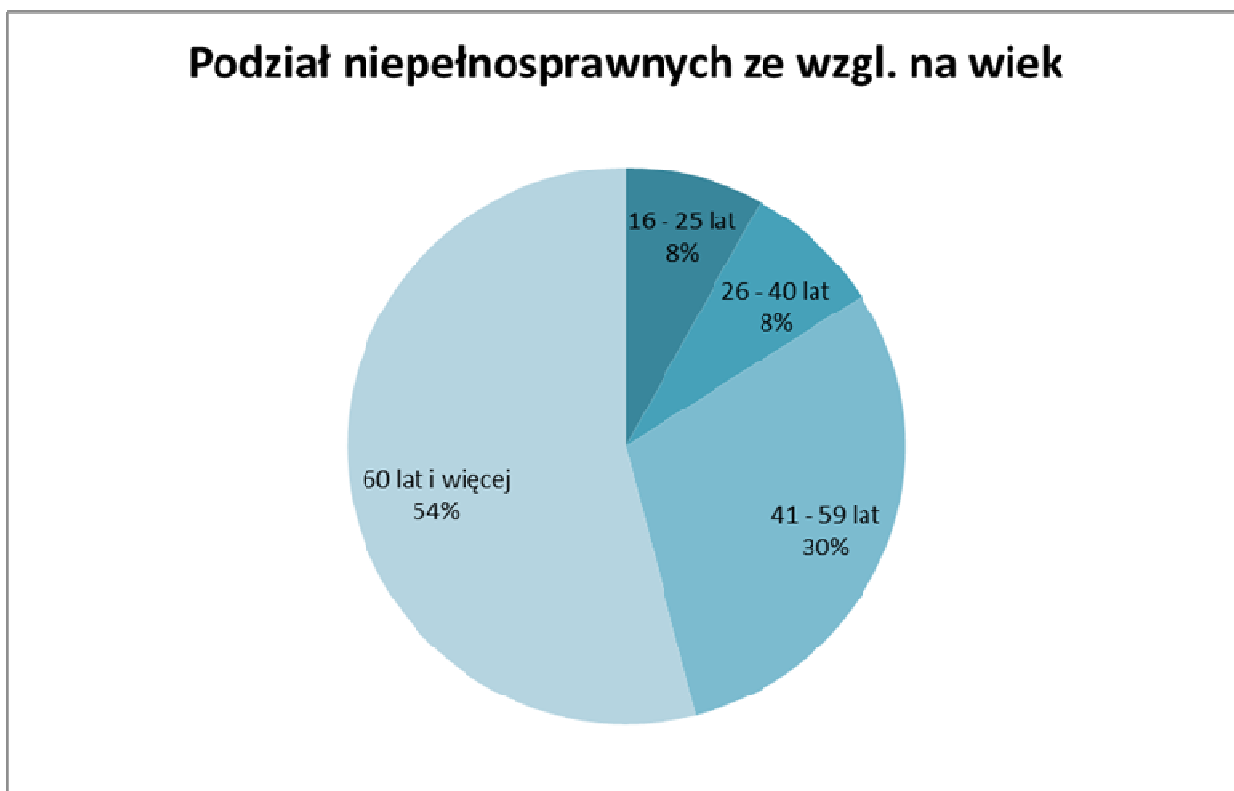
W podziale na poszczególne kategorie wiekowe osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, dokonano charakterystyki liczbowej wg stanu w 2014 roku. Liczba osób w wieku powyżej 60 roku życia wynosiła 27 osób, co stanowiło 54% osób niepełnosprawnych i 0,3% mieszkańców. Liczba osób w wieku 41 - 59 lat wynosiła 15, (także 30%). Wysoki udział procentowy tych grup wiekowych wiąże się nierozłącznie ze zwiększoną niewydolnością wszystkich układów organizmu, co rzutuje na postępujące ograniczenie wydolności ruchowej i ogólnie funkcjonalnej. Natomiast osób w wieku 16 - 25 lat i w wieku 26 - 40 lat wynosiła po 4 osoby w każdej grupie (po 8%).

Wykres 20. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, w wieku powyżej 16 roku życia, (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

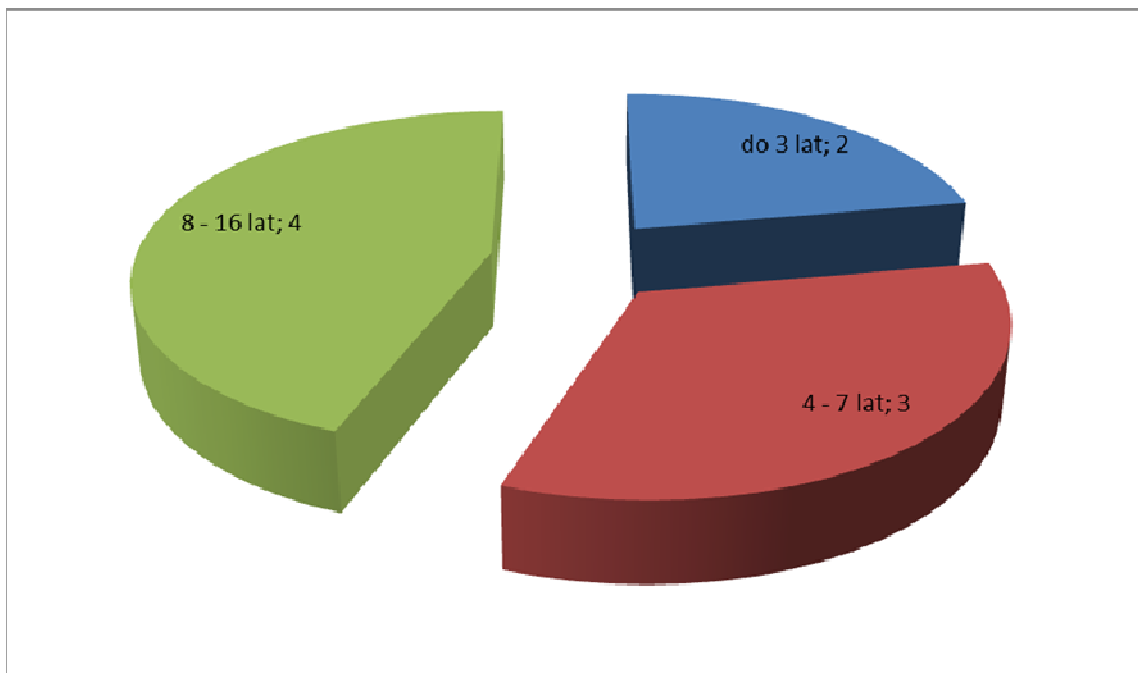
Wykres 21. Udział procentowy osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, w wieku powyżej 16 roku życia, (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

Wg danych, liczba dzieci niepełnosprawnych wynosiła w 2014 roku łącznie 9 osób z czego liczba dzieci w wieku 8 - 16 lat wynosiła 6 (44,4%), w wieku 4 - 7 wynosiła 3 (33,3%), w wieku do 3 lat wynosiła 2 (2,2%).

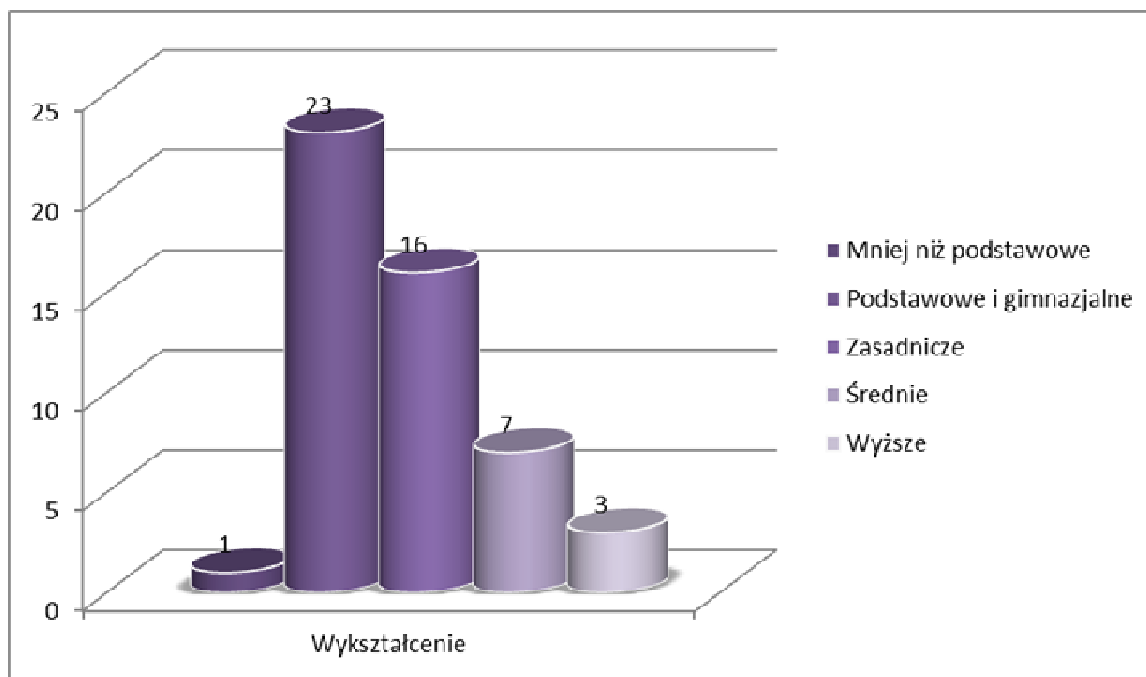
Wykres 22. Liczba niepełnosprawnych dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, w podziale na kategorie wiekowe (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

Wg danych otrzymanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu na temat podziału osób niepełnosprawnych ze względu na rodzaj wykształcenia, największą liczbę wśród tych osób stanowili mieszkańcy gminy z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym. Łącznie tworzyli oni grupę 23 osób, stanowiąc 46% ogółu. Drugą grupą były osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, łącznie 16 osób, stanowiąc 32% ogółu. Trzecią grupą były osoby z wykształceniem średnim. Stanowili oni grupę 7 osób, co dało udział 14% ogółu. Poniżej zaprezentowano wykres przedstawiający podział tej cechy.

Wykres 23. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, w podziale na wykształcenie (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

Poważnym problemem staje się zmniejszająca się liczba niepełnosprawnych aktywnych zawodowo i pracujących. Niebezpiecznie zwiększa się zatem grupa biernych zawodowo niepełnosprawnych, żyjących ze świadczeń rentowych bądź zasiłków lub pozostających na utrzymaniu domowników. Problem ten powinien wywoływać zmiany w polityce wobec osób niepełnosprawnych, szczególnie dotyczącej rehabilitacji społecznej, zawodowej zatrudnienia, by niepełnosprawni przestali być w dużej mierze wyłącznie kosztem państwa, stając się aktywnymi uczestnikami życia zbiorowego na równi z pełnosprawnymi członkami polskiego społeczeństwa.

Wg danych przesłanych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu, liczba niepełnosprawnych oraz niepracujących osób wynosiła 43 stanowiąc 86% ogółu osób niepełnosprawnych.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności jest ostatnią z cech poddanych niniejszej analizie w 2014 roku. W świetle danych można stwierdzić, że najliczniej były reprezentowane osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Liczba osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wynosiła 20, a udział procentowy wynosił 40% ogółu. Liczba osób niepełnosprawnych o znacznym stopniu niepełnosprawności wynosiła 19, co stanowiło niemal 38% ogółu osób niepełnosprawnych. Najmniejszą liczbę stanowiły osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności – 11 osób (22%).

Wykres 24. Liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Czorsztyn, w podziale na stopnie niepełnosprawności (na podstawie prawomocnego orzeczenia lub wyroku sądu) w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nowym Targu

10. Przemoc w rodzinie

Na podstawie art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przez przemoc w rodzinie należy rozumieć powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Zjawisko przemocy w rodzinie ma charakter złożony i rozpatrywane jest zarówno w aspekcie, prawnym, psychologicznym jak i społecznym.

Skuteczna pomoc w walce z przemocą jest trudna, zwłaszcza w przypadku przemocy w rodzinie, ponieważ wymaga przełamywania stereotypów w przypadku osób bezpośrednio dotkniętych problemem, ale także i jego otoczenia jak również nierzadko przedstawicieli instytucji zaangażowanych w pomoc.

Do podmiotów świadczących pomoc ofiarom przemocy na terenie Gminy Czorsztyn należą: Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorzy zawodowi i społeczni, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Służby Zdrowia, Placówki Oświatowe, Policja oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej.

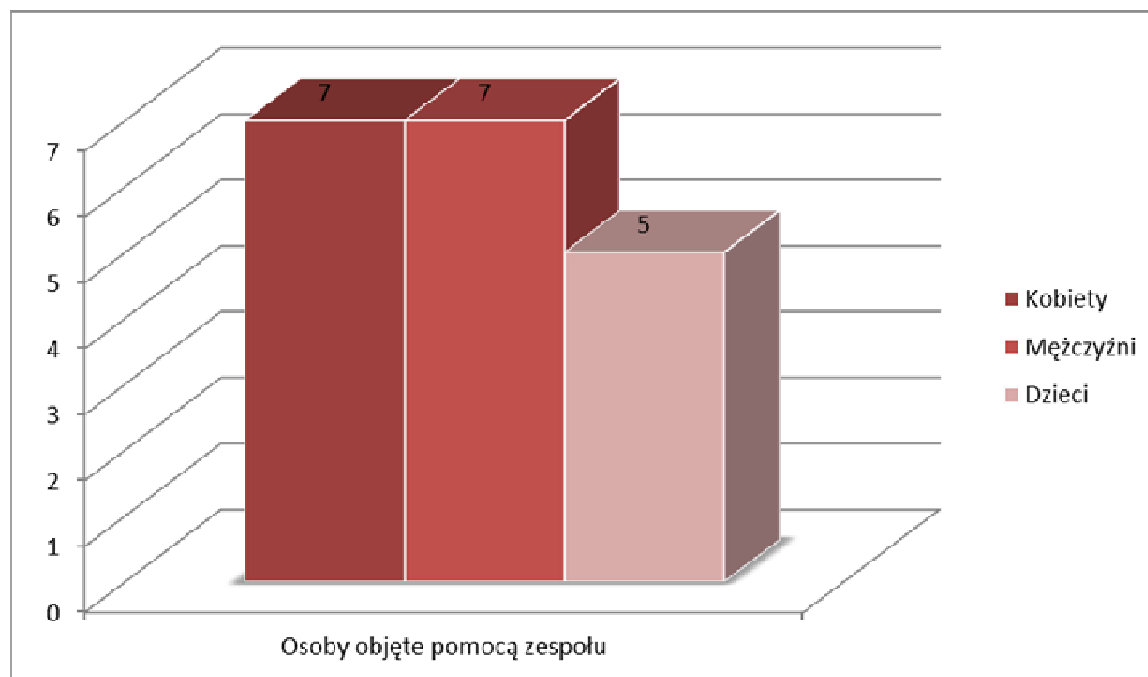
W Gminie Czorsztyn działa 1 punkt konsultacyjny, którego podmiotem prowadzącym jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Liczba osób którym udzielono pomocy w ramach interwencji kryzysowej wynosiła ogółem 2. Pomoc uzyskała 1 osoba niepełnosprawna, 1 osoba starsza powyżej 60 roku życia, 2 dzieci, 3 współmałżonków lub partnerów. Z innych form pomocy - działań terapeutycznych skorzystało łącznie 4 osoby. Liczba wypełnionych Niebieskich Kart wynosiła w 2014 roku 7.

Na podstawie sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z 2014 roku, można stwierdzić iż rozwój infrastruktury dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w Gminie Czorsztyn, opierał się głównie na funkcjonowaniu Zespołu Interdyscyplinarnego. Liczba osób objętych wsparciem przez Zespół Interdyscyplinarny wynosiła łącznie 19, w tym 7 kobiet i 7 mężczyzn oraz 5 dzieci. Liczba rodzin, które zostały objęte pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego wynosiła łącznie 7.

Poniższy wykres przedstawia dane na temat liczby osób objętych pomocą przez Zespół Interdyscyplinarny w 2014 roku.

Wykres 25. Liczba osób objęta wsparciem przez Zespół Interdyscyplinarny, w podziale na płeć w 2014 roku w Gminie Czorsztyn.

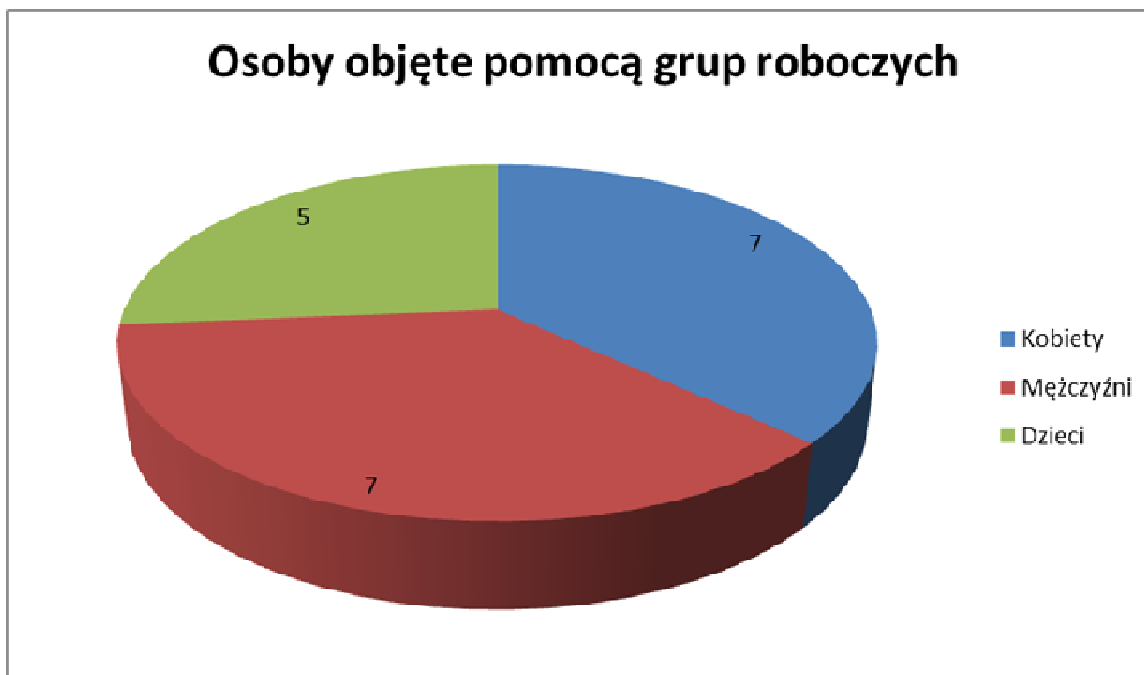

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie MPiPS w 2014 roku, dot. Przemocy w Rodzinie- Urząd Gminy Czorsztyn

W ramach Zespołu utworzono 7 grup roboczych, które spotkały się w 2014 roku 19 razy. Grupy robocze udzieliły wsparcia dla 19 osób ogółem, w tym 7 kobiet, 7 mężczyzn i 5 dzieci. Natomiast pomocą grup roboczych zostało objętych 7 rodzin.

Poniższy wykres przedstawia dane na temat liczby osób objętych pomocą przez grupy robocze w 2014 roku.

Wykres 26. Liczba osób objęta wsparciem przez grupy robocze, w podziale na płeć w 2014 roku w Gminie Czorsztyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie MPiPS w 2014 roku, dot. Przemocy w Rodzinie- Urząd Gminy Czorsztyn

W 2014 roku procedurą „Niebieskiej Karty” zostało objętych 7 rodzin. Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart – A” przez pracowników socjalnych wynosiła 0, liczba „Niebieskich Kart - C i D” sporządzonych przez członków zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych wynosiła łącznie 7. Łącznie 7 procedur „Niebieskich Kart” zostało zakończonych w 2014 roku, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy.

11. Problem alkoholowy i narkomania

11.1. Problem alkoholowy

Narodowy Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych definiuje uzależnienie od alkoholu, jako kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których picie alkoholu dominuje nad innymi zachowaniami, które miały dla pacjenta poprzednio większą wartość. Głównym objawem zespołu uzależnienia jest pragnienie alkoholu (często silne, czasami przemożne).

Na ostateczne rozpoznanie uzależnienia, pozwala identyfikacja trzech lub więcej następujących cech lub objawów występujących łącznie przez pewien czas w ciągu ostatniego roku (picia):

1. Silne pragnienie lub poczucie przymusu picia („głód alkoholowy”).
2. Upośledzona zdolność kontrolowania zachowań związanych z piciem (trudności w unikaniu rozpoczęcia picia, trudności w zakończeniu picia do wcześniej założonego poziomu, nieskuteczność wysiłków zamierzających do zmniejszenia lub kontrolowania picia).

3. Fizjologiczne objawy stanu odstawienia pojawiającego się, gdy picie alkoholu jest ograniczone lub przerywane albo używanie alkoholu lub pokrewnie działających substancji (np. leków) w celu złagodzenia ww. objawów, uwolnienie się od nich lub uniknięcia ich.

4. Zmieniona (najczęściej zwiększona) tolerancja alkoholu, potrzeba spożycia większych dawek dla wywołania oczekiwanego efektu.

5. Z powodu picia alkoholu narastające zaniedbywanie alternatywnych źródeł przyjemności lub zainteresowań, zwiększona ilość czasu przeznaczona na zdobywanie alkoholu lub jego picie, bądź uwolnienia się od następstw jego działania.

6. Uporczywe picie alkoholu mimo oczywistych dowodów występowania szkodliwych następstw picia.[#]

Rada Gminy Czorsztyn przyjęła w 2015 roku Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym celem programu jest „zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszanie rozmiarów tych zjawisk, które aktualnie występują oraz zwiększanie zasobów radzenia sobie już z istniejącymi problemami.”

Realizatorami programu są: Urząd Gminy Czorsztyn, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminne jednostki organizacyjne, Punkt Konsultacyjny oraz inne podmioty, którym są zlecane zadania z zakresu profilaktyki.

11. 2. Narkomania

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, zadanie to realizowane jest poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo – wychowawczej i zdrowotnej, w tym:

1. Działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą.
2. Leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych.
3. Ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych.
4. Nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii.
5. Zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii.
6. Nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Według powyższej ustawy:

1. Narkomania to stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku, czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.

2. Osoba zagrożona uzależnieniem to osoba, u której zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza duże prawdopodobieństwo powstania uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo osoba sporadycznie używającą środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych.

3. Osoba uzależniona to osoba, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych albo używania ich w celach medycznych znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji.

4. Uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychotropowych to zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem.

W 2015 roku Gmina Czorsztyn przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii. Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów związanych narkomanią należy do zadań własnych gminy. Adresatami programu są osoby uzależnione od narkotyków, rodziny osób dotkniętych tym problemem, przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami dotkniętymi problemem uzależnień od narkotyków.

Zadania wynikające z programu będą realizowane poprzez:

1. Udział w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe osób realizujących zadania profilaktyczne obejmujące problematykę narkomanii, w szczególności dla nauczycieli, pracowników socjalnych, służby zdrowia, rodziców.

2. Podejmowanie rozmów profilaktycznych i pracy edukacyjnej na temat narkomanii z rodzicami uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy prowadzonych w ramach wywiadówek, zebrań rodzicielskich.

3. Wspieranie finansowe programów profilaktycznych prowadzonych na terenie szkół w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży, stanowiących alternatywę wobec używania narkotyków.

4. Organizowanie wykładów, szkoleń, warsztatów lub innych form prezentacji uzależnień (np. spektakle teatralne, występy).

5. Wspieranie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.

6. Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w zakresie udzielania pomocy społecznej osobom uzależnionym od narkotyków i ich rodzinom a dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej.

7. Zakup i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych (ulotek, broszur, plakatów, poradników dla rodziców) na potrzeby promocji zdrowia, pogłębiających wiedzę z zakresu narkomanii w szkołach, Punkcie Konsultacyjnym, Samodzielnym Publicznym Gminnym Ośrodku Zdrowia, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

12. Pomoc społeczna. Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Czorsztyn realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS). Został on utworzony jako jednostka organizacyjna i budżetowa gminy do realizowania zadań w zakresie pomocy społecznej. GOPS działa na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Ustawodawca poprzez niniejszą ustawę określił zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej względem mieszkańców, których należy wesprzeć świadczeniami socjalnymi oraz pracą socjalną. Osoby/rodziny ubiegające się o pomoc społeczną, w tym wsparcie finansowe (udzielenie zasiłku w postaci pomocy finansowej), powinny spełniać warunki określone przez ustawę o pomocy społecznej. Mowa tu o narzuconym przez ustawodawcę kryterium dochodowym na osobę gospodarstwie domowym w rozumieniu ustawy oraz kryterium dochodowym na osobę samotnie prowadzącą gospodarstwo domowe. Ustawodawca określił również inne przesłanki, które uprawniają do korzystania z systemu pomocy społecznej – zostały, bowiem wskazane przyczyny przyznania pomocy społecznej. Innymi słowy ustawodawca określił w formie katalogu zamkniętego problemy społeczne, które uprawniają do korzystania ze świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej pomoc udziela się osobom/rodzinom z powodu:

1) ubóstwa;

- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Wyznaczenie powyższego katalogu wiąże się z koniecznością badania i monitorowania, w większości przypadków wykorzystując instrumenty badań społecznych. Badania podstawowe wykonane na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czorsztyn, pozwalają poznać główne dysfunkcje rodzin oraz osób otrzymujących pomoc socjalną w obszarze świadczonej pomocy społecznej przez tutejszy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadanie to zostało wykonane poprzez analizę systemu informatycznego „Helios” oraz analizę dokumentów wytworzonych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

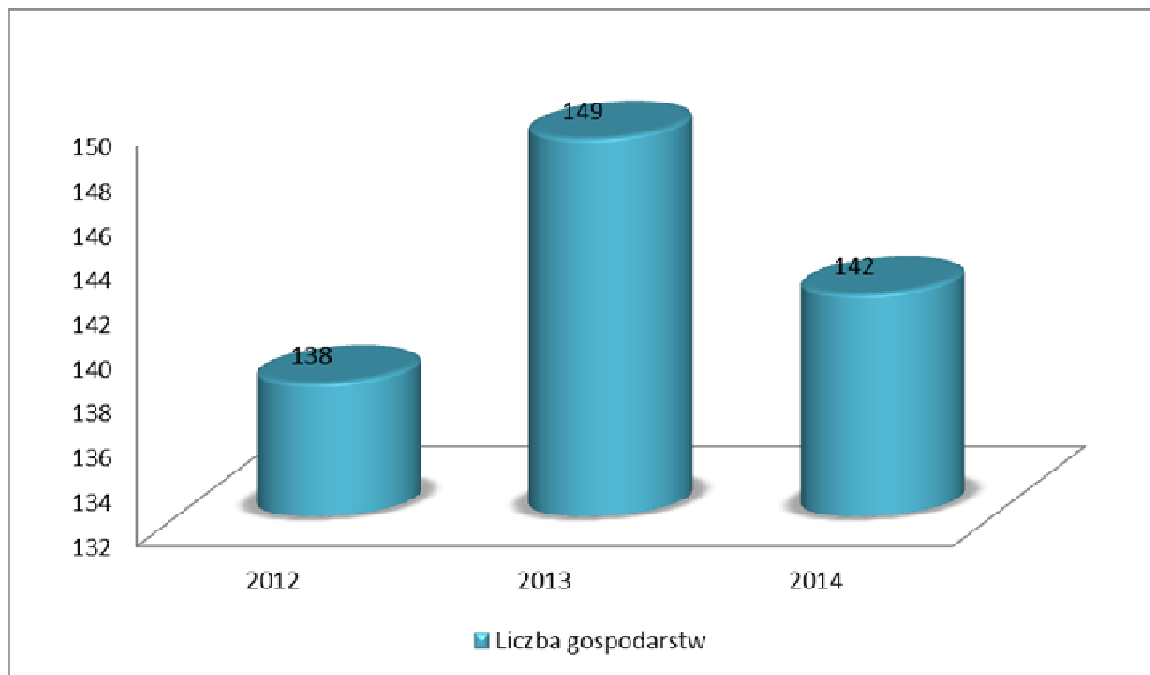
12. 1. Analiza gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014

Prezentację wyników przeprowadzonego badania dotyczącego mieszkańców tutejszej gminy, którzy zostali objęci wsparciem przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej rozpoczyna charakterystyka gospodarstw domowych oraz analiza dynamiki zjawiska w latach 2012 - 2014. Zbiór danych, którym zespół badawczy posługiwał się w trakcie badania, to sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS), sprawozdania z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, sprawozdania z realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sprawozdania w zakresie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz danych dostępnych w ramach systemu informatycznego „Helios”. Z założeń diagnozy społecznej, na potrzeby niniejszego dokumentu strategicznego wynika, że rok 2012 wyznaczono jako podstawowy, w aspekcie przeprowadzonej analizy dynamiki badanych zjawisk i problemów społecznych w czasookresie 2012-2014.

Badania zasobów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej umożliwiły uzyskanie odpowiedzi na pytania dotyczące liczby gospodarstw domowych objętych wsparciem pomocy społecznej, strukturę gospodarstw domowych, liczbę dzieci w gospodarstwach domowych, która korzysta z pomocy społecznej oraz powody ubiegania się o pomoc społeczną.

Poniższy wykres przedstawia pierwszy z badanych wskaźników tj. liczebność gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014.

Wykres 27. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

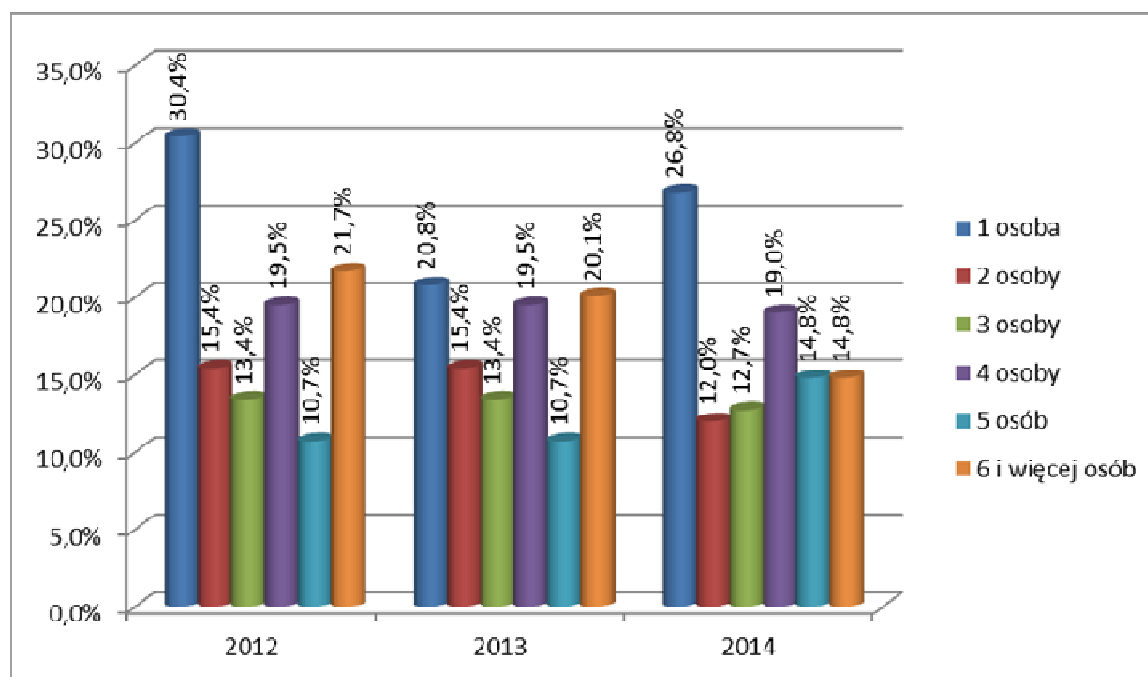

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Charakterystyka gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia publicznej pomocy społecznej wskazuje, iż w badanym okresie nastąpił niewielki wzrost liczebności tych rodzin. Z przedstawionej analizy wynika, iż w 2012 roku, w systemie pomocy społecznej funkcjonowało 138 gospodarstw domowych, w 2013 roku liczba rodzin wzrosła do 149, a w 2014 roku spadła ona do 142.

W analizowanym przedziale czasu nastąpiło zwiększenie się o 4 liczby gospodarstw objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wykres 28. Udział procentowy (%) osób korzystających ze wsparcia GOPS w Gminie Czorsztyn ze względu na liczbę osób w rodzinie w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

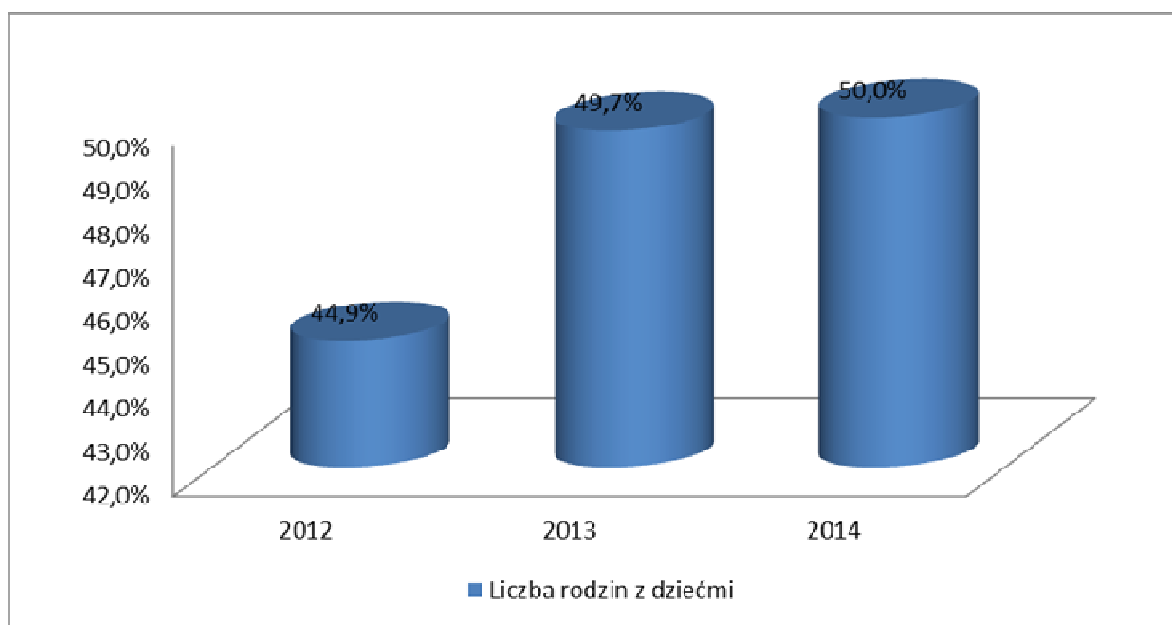
W latach 2012-2014 w Gminie Czorsztyn dużą liczbę gospodarstw domowych stanowiły rodziny 6 osobowe i większe. Udział procentowy tych gospodarstw w 2012 roku wynosił 21,7% - 30 rodzin. W 2013 roku udział tych rodzin zmniejszył się do 20,1% (30 rodzin), a w ostatnim roku badania do – 14,8% (21 rodzin). Podobnie dużą grupą pod względem liczebności były gospodarstwa domowe, jednoosobowe. W 2012 roku stanowiły one 30,4% (42 rodziny), w 2013 roku – 20,8% (31 rodzin), a w ostatnim roku badania – 26,8% (38 rodzin).

W oparciu o dane pozyskane z GOPS, można dokonać analizy dynamiki badanego zjawiska. Analiza ta wskazała, iż w badanym okresie największy wzrost udziału procentowego odnotowano w przypadku gospodarstw jednoosobowych o 6 punktów procentowych. Również w przypadku gospodarstw pięcioosobowych odnotowano wzrost – o 4,1 punktów procentowych.

Przeprowadzona analiza wskazuje również na spadki udziałów w latach 2012-2014. Największy spadek udziału wśród ogółu rodzin odnotowano w przypadku sześcioosobowych gospodarstw. Spadek udziału w badanym okresie czasu w tych rodzinach wynosił 5,3 punktów procentowych. Również w przypadku gospodarstw dwuosobowych, odnotowano spadek udziału – o 3,4 punkty procentowe. W przypadku rodzin trzyosobowych nastąpił nieznaczny spadek o 0,7 punktów procentowych. Spadki wystąpiły również w przypadku rodzin czteroosobowych (0,5 %).

W tworzeniu obrazu gospodarstw korzystających ze wsparcia pomocy społecznej w Gminie Czorsztyn, kolejną istotną cechą jest liczba rodzin z dziećmi oraz liczba dzieci w rodzinie. Przeprowadzona analiza danych wskazuje, iż w 2012 roku udział rodzin z dziećmi względem ogółu rodzin objętych pomocą GOPS-u stanowił 44,9% (62 rodziny), w 2013 roku – 49,7% (74 rodzin), w 2014 roku – 50% (71 rodzin), co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 29. Procentowy (%) udział rodzin z dziećmi w stosunku do ogółu rodzin objętych wsparciem GOPS w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

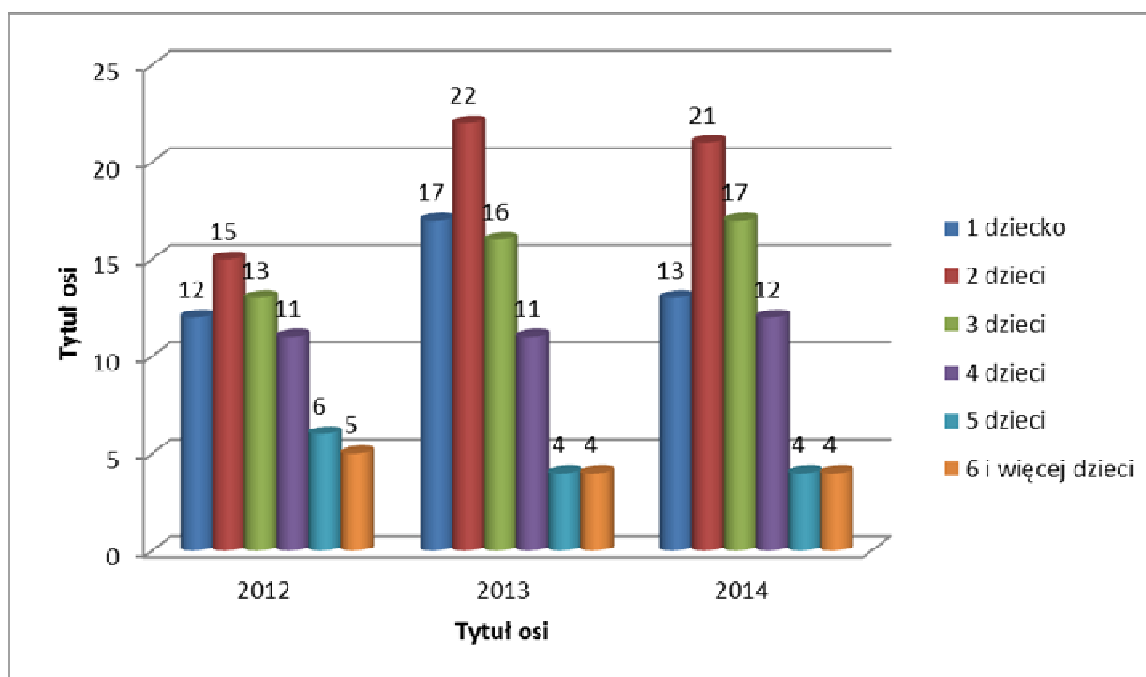

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Przedstawiona analiza wskazuje na wzrost udziału liczby rodzin z dziećmi pomiędzy 2012 a 2014 rokiem o 5,1 punktów procentowych.

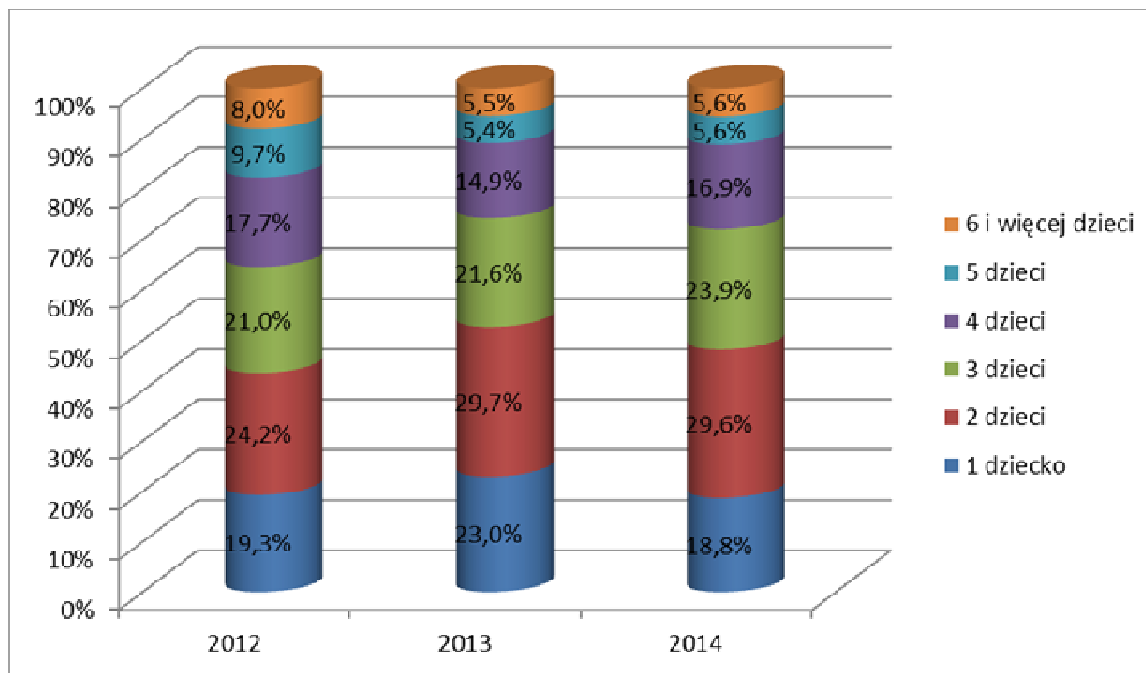
Analiza struktury rodziny wykazała, że gospodarstwa domowe z dwójką dzieci występują najczęściej. W 2012 roku liczba rodzin z dwójką dzieci wynosiła 15, co stanowiło 24,2% ogółu rodzin z dziećmi, w 2013 roku liczba zwiększyła się do 22 rodzin, co stanowiło 29,7%, a w 2014 roku ich liczba zmniejszyła się do 21 rodzin, a udział wyniósł 29,6%. Gospodarstwa domowe z jednym dzieckiem wynosiły w 2012 roku 12, co stanowiło 19,3% ogółu rodzin z dziećmi, w kolejnym roku liczba ich zwiększyła się do 17 rodzin co stanowiło udział 23%, a w 2014 roku ponownie nastąpił spadek do 13 rodzin (udział 18,3%). Spory udział procentowy posiadały w badanych latach rodziny objęte wsparciem ośrodka pomocy, w których żyło troje i czworo dzieci. Udział procentowy rodzin z trójką dzieci wynosił w 2012 roku 21% (13 rodzin), natomiast w 2014 roku wzrósł do 23,9% (17 rodzin) Udział procentowy rodzin z czwórką dzieci wynosił w 2012 roku 17,7% (11 rodzin), a w 2014 roku spadł do 16,9% (12 rodzin). Analiza dokumentacji wykazała także, iż w omawianej gminie najmniej licznie występują rodziny z szóstką i więcej dzieci. Poniższe wykresy prezentują omawiane wyniki.

Wykres 30. Liczba dzieci w rodzinie objętych wsparciem GOPS w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Wykres 31. Udział procentowy rodzin z dziećmi w podziale na liczbę dzieci w rodzinie, objętych wsparciem GOPS w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

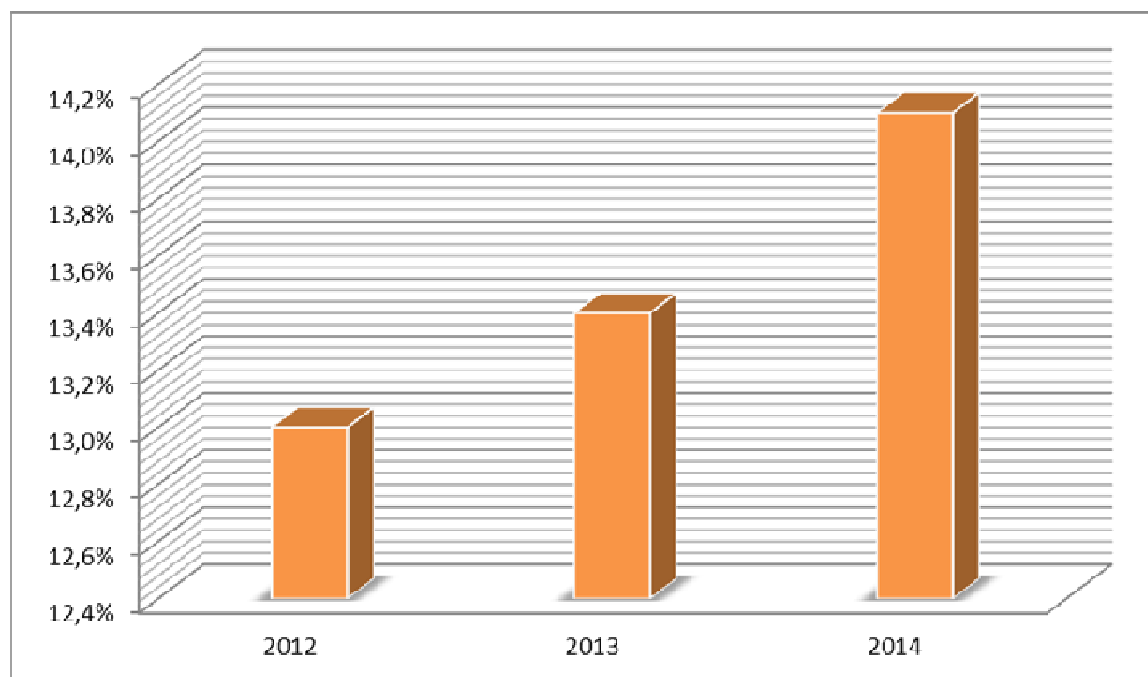
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Analiza dynamiki badanego zjawiska społecznego wskazuje, że największy wzrost pomiędzy 2012 a 2014 rokiem zaobserwowano wśród rodzin z dwójką dzieci – o 6 rodzin, co stanowiło zwiększenie się udziału procentowego o ponad 5 punktów procentowych. Wzrost liczby nastąpił także w przypadku rodzin z jednym dzieckiem trójką i czwórką dzieci, które żyły i pośrednio korzystały z systemu pomocy

społecznej. W pozostałych przypadkach następowały spadki liczb rodzin z dziećmi w badanych latach. Największy spadek liczby rodzin odnotowano w przypadku gospodarstw z czwórką dzieci tj. o 2 takich rodzin (4,1% punktów procentowych).

Kolejną cechą, która została poddana analizie statystyczno-socjologicznej jest skład gospodarstwa domowego, uznawany za jeden z zasadniczych determinant sytuacji życiowej dziecka. W tym przypadku szczególną uwagę zwrócono na to, czy rodzina jest pełna, czy niepełna podkreślając znaczenie socjalizacji do ról rodzinnych (ojca, matki).

Wykres 32. Procentowy (%) udział rodzin niepełnych względem ogólnej liczby rodzin objętych wsparciem GOPS w Maniowach w latach 2012-2014.

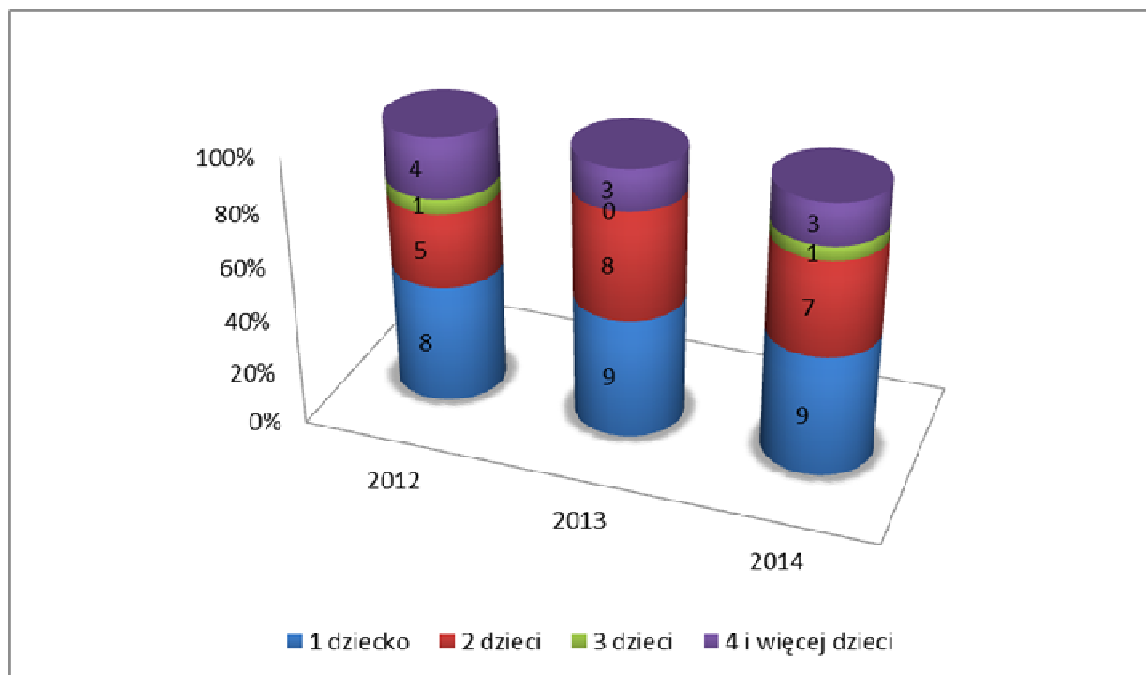

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Liczba rodzin niepełnych w 2012 roku wynosiła 18 co stanowiło 13% ogółu rodzin objętych wsparciem GOPS. W 2013 roku liczba rodzin niepełnych zwiększyła się do 20, co stanowiło 13,4% ogółu rodzin, a w 2014 roku liczba omawianych rodzin wynosiła także 20, co stanowiło 14,1% ogółu rodzin.

Poniższa analiza dotycząca rodzin niepełnych dotyczy także ich składu, pod kątem liczby dzieci.

Wykres 33. Liczba dzieci w rodzinach niepełnych objętych wsparciem GOPS w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014

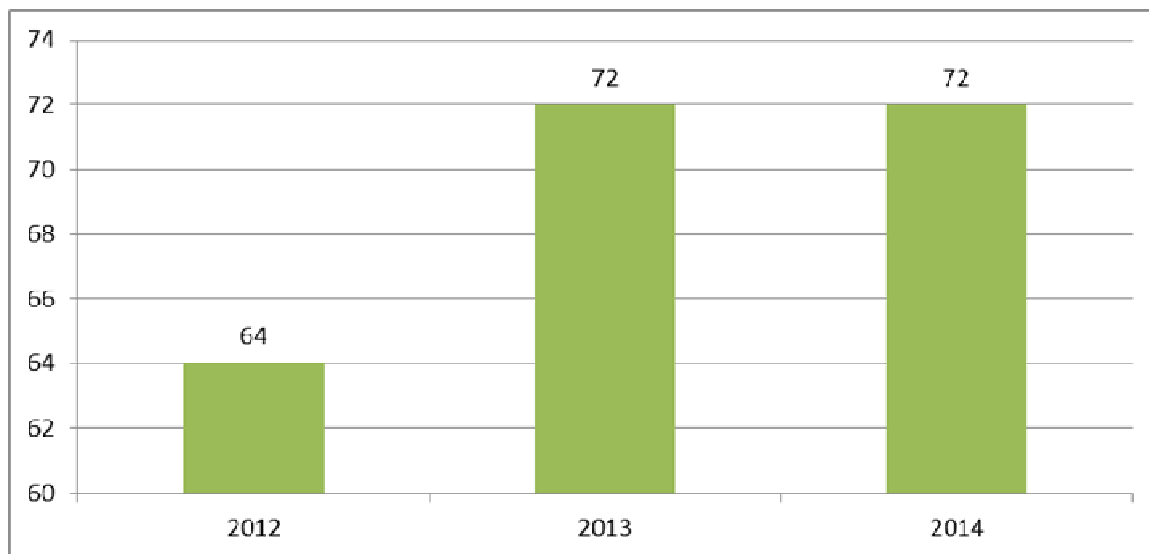

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Najczęściej występującym typem rodzin wśród rodzin niepełnych jest rodzina z jednym dzieckiem. Rodziny z jednym dzieckiem w 2012 roku stanowiły liczbę 8 rodzin, a ich udział w stosunku do ogółu rodzin wyniósł 5,8%. W 2013 i 2014 roku ich liczba wzrosła do 9 rodzin, a ich udział wyniósł odpowiednio 6% i 6,3%. W 2012 roku w systemie pomocy społecznej funkcjonowało 5 rodzin niepełnych z dwójką dzieci, w 2013 roku funkcjonowało 8 takich rodzin. Liczba rodzin niepełnych z trójką dzieci w 2012 i 2014 roku wynosiła 1, natomiast w 2013 roku nie odnotowano w systemie pomocy takich rodzin. Liczba rodzin niepełnych z czwórką i więcej dziećmi, wynosiła 3 w 2013 i 2014 roku, natomiast w 2012 roku – 4.

Liczba dzieci i młodzieży objęta programem „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”, świadczy również o skali zagrożenia wykluczeniem społecznym wśród dzieci i młodzieży.

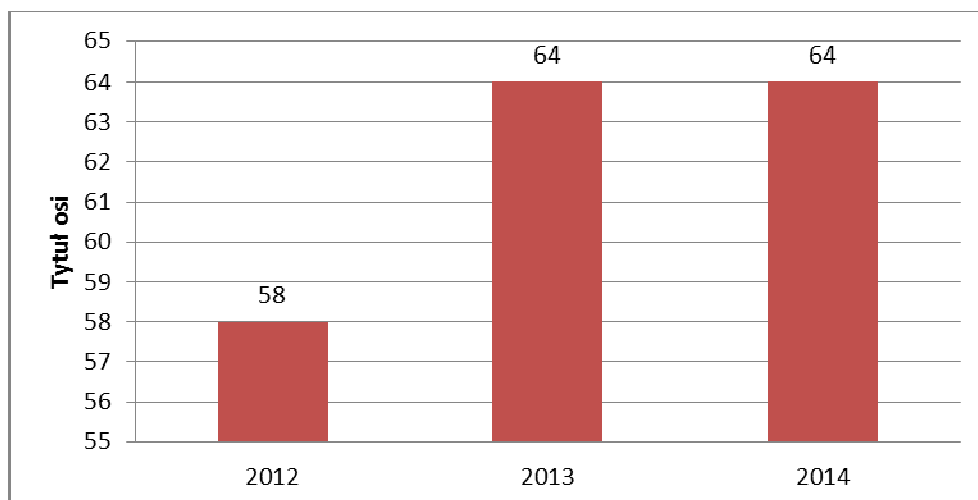
Wykres 34. Liczba osób objęta programem „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”, w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Ogólna liczba osób objętych programem „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wynosiła w latach 2012 - 2014 odpowiednio 65 osób, 72 osoby i 72 osoby. Z programu korzystają dzieci do 7 roku życia, uczniowie do ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej oraz pozostałe osoby otrzymujące pomoc społeczną na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ogólna liczba osób korzystających z posiłku wynosiła 58 w 2012 roku, 64 w 2013 roku i 64 w 2014 roku.

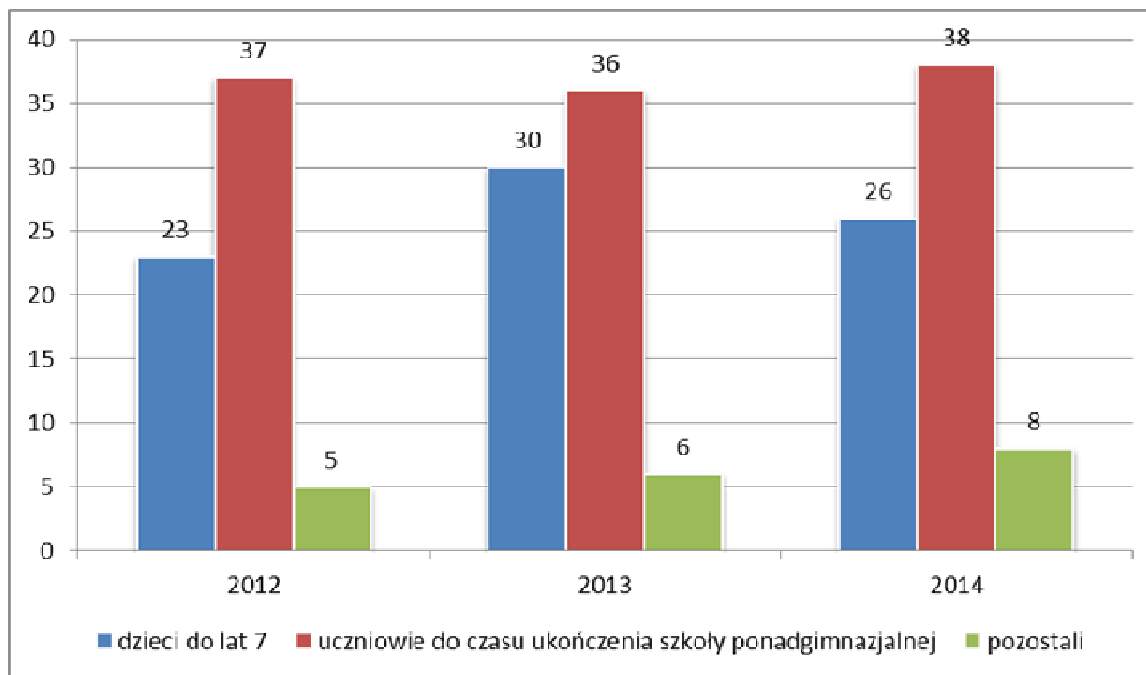
Wykres 35. Liczba osób korzystających z posiłku w zakresie programu „Pomoc Państwa w Zakresie Dożywiania”, w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Ogólna liczba dzieci do 7 roku życia korzystająca z programu wynosiła w 2012 roku 23, w 2013 roku 30, a w 2014 roku 26. Liczba uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej korzystająca z dożywiania wynosiła w 2012 roku 37, w 2013 roku 36, a w 2014 roku 38. Liczba pozostałych osób objętych programem wynosiła w 2012 roku 5 osób, w 2013 roku 6 osób, w 2014 roku 8 osób, co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 36. Liczba osób korzystająca z posiłków w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

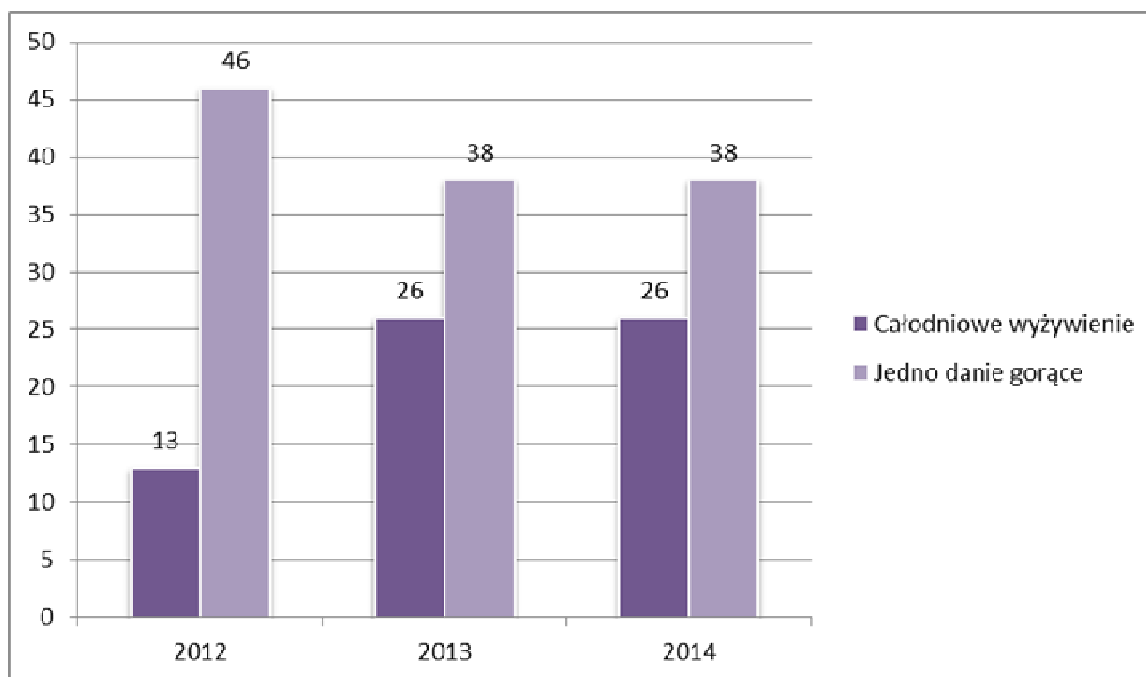

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W Gminie Czorsztyn beneficjenci programu korzystali z dwóch form posiłku: całodziennego wyżywienia (przedszkola i punkty przedszkolne) oraz w formie jednego dania gorącego.

Z posiłku w formie całodziennego wyżywienia skorzystało w 2012 roku 13 dzieci, w 2013 i 2014 roku 26 dzieci. Natomiast z pomocy w formie jednego dania gorącego skorzystało w 2012 roku 46 osób, 38 osób w 2013 i 2014 roku.

Wykres 37. Liczba osób korzystająca z programu z podziałem na formę posiłku, w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Wg danych ze sprawozdania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, liczba placówek prowadzących dożywianie w Gminie Czorsztyn wynosiła w 2012 roku 8 w tym 6 szkół, w 2013 roku liczba placówek wynosiła 8 w tym 7 szkół, a w 2014 roku liczba takich placówek wynosiła 10 w tym 6 szkół.

12. 2. Charakterystyka dominujących problemów społecznych gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną.

Kolejnym elementem przeprowadzonej diagnozy jest próba określenia, w jakim stopniu odnotowane w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcje i problemy społeczne dotyczyły mieszkańców Gminy Czorsztyn. Ustawa ta precyzuje piętnaście przyczyn ubiegania się o pomoc społeczną. Ich struktura w zbiorowości rodzin GOPS w Maniowach została zamieszczona w poniższej tabeli.

Tabela . Dominujące powody przyznania pomocy społecznej w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

	2012	2013	2014
	liczba rodzin	liczba rodzin	liczba rodzin
Ubóstwo	68	83	73
Bezrobocie	37	56	41
Bezdomność	1	1	1
Niepełnosprawność	45	43	38
Długotrwała lub ciężka choroba	48	51	46
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	28	27
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (ogółem)	27	23	28

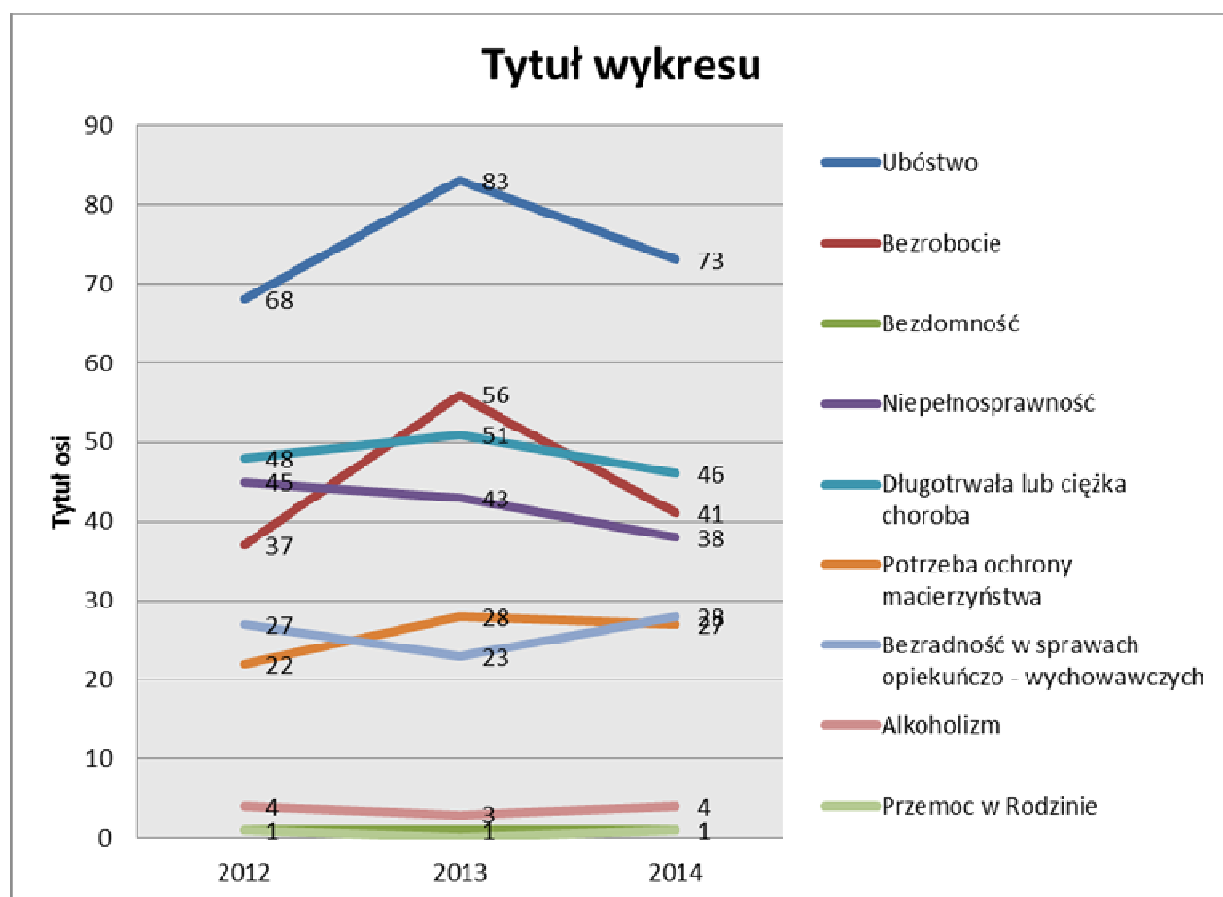
Alkoholizm	4	3	4
Przemoc w rodzinie	1	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Najczęściej spotykanym powodem ubiegania się o pomoc społeczną w latach 2012 -2014 były uciążliwości wynikające z ubóstwa oraz długotrwałej choroby, bezrobocia i niepełnosprawności. Z tytułu ubóstwa pomocą GOPS - u w 2012 roku objętych zostało 68 rodzin, w 2013 roku 83 rodziny, a w 2014 roku 73 rodziny. Z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomocą społeczną w 2012 roku zostało objętych 48 rodzin, w 2013 roku liczba rodzin nieco zwiększyła się do 51 rodzin, a w 2014 roku zmniejszyła się do 46 rodzin. Kolejną przyczyną ubiegania się o pomoc społeczną była niepełnosprawność. Z tytułu niepełnosprawności w 2012 roku pomocą zostało objętych 45 rodzin, w 2013 roku liczba zmniejszyła się do 43, a w 2014 roku do 38 rodzin. W dalszej kolejności, ze względu na częstotliwość pojawiania się w dokumentacji GOPS, znalazły się takie przyczyny jak: bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (w tym rodziny niepełne

i wielodzietne), potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym wielodzietność), alkoholizm, przemoc w rodzinie oraz bezdomność.

Wykres 38. Dynamika dominujących problemów społecznych w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

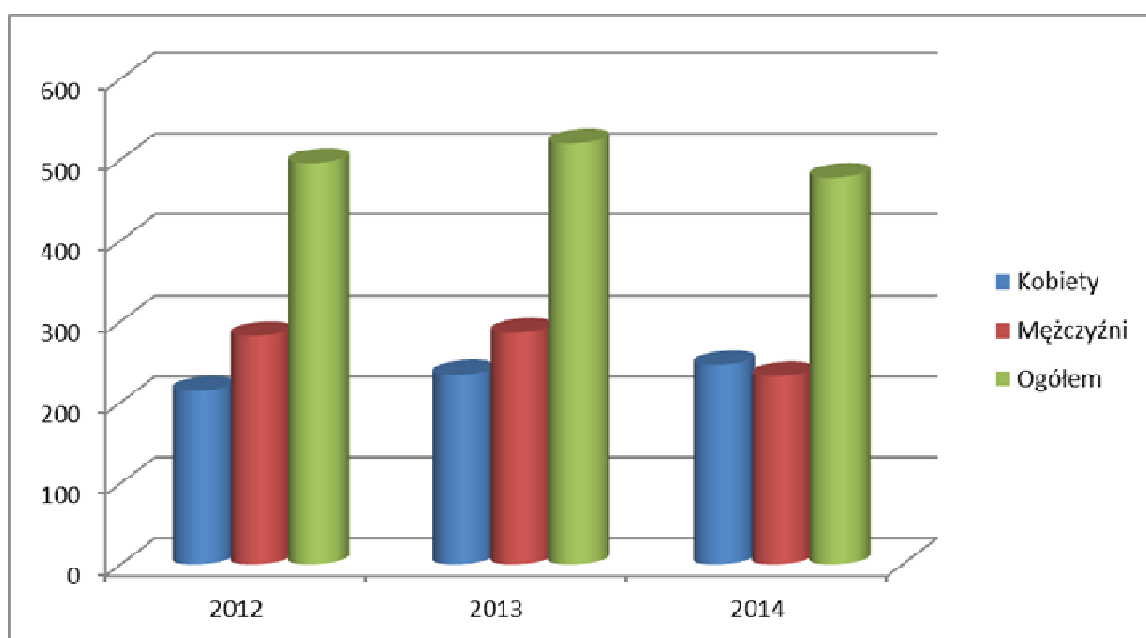
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

12. 3. Społeczno – demograficzna charakterystyka osób objętych świadczeniem z pomocy społecznej.

Istotnym uzupełnieniem diagnozy problemów społecznych w Gminie Czorsztyn jest analiza osób funkcjonujących w rodzinach objętych pomocą społeczną. Prezentację tej części diagnozy należy rozpocząć od przedstawienia wyników badań za lata 2012-2014, w zakresie charakterystyki społeczno – demograficznej osób żyjących w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy GOPS, którzy otrzymali pośrednie lub bezpośrednie wsparcie z tej instytucji.

Wg danych uzyskanych z systemu informatycznego „Helios”, ogólna liczba osób w 2012 roku wynosiła 496, w tym 214 kobiet i 282 mężczyzn. W 2013 roku ogólna liczba osób zwiększyła się do 520, w tym 234 kobiet i 286 mężczyzn. W kolejnym roku badania liczba osób korzystających z pomocy GOPS wynosiła: 478 w tym 246 kobiet i 232 mężczyzn. Z powyższych danych wynika, iż procentowy udział kobiet i mężczyzn w analizowanych latach był bliski 50%. Udział beneficjentów pomocy społecznej względem ludności ogółem w gminie wyniósł w 2012 roku 6,6%, w 2013 roku 6,9% a w 2014 roku 6,3%.

Wykres 39. Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej w Gminie Czorsztyn w podziale na płeć w latach 2012-2014.

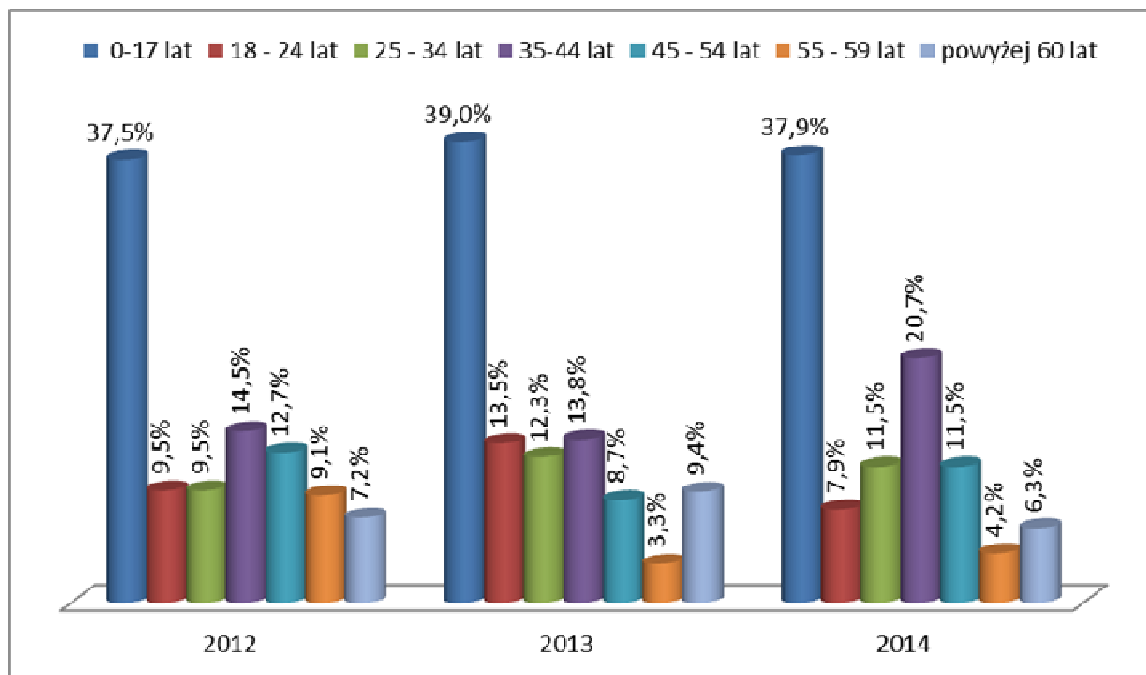
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS

Kolejną cechą beneficjentów GOPS-u, która została podana szczegółowej diagnozie jest ich wiek. Wśród wszystkich osób korzystających z pomocy GOPS-u w Gminie Czorsztyn w badanym okresie czasu, najbardziej liczna była kategoria klientów do 17 roku życia, a zatem młodzi mieszkańcy gminy, którzy pośrednio i bezpośrednio korzystają z pomocy społecznej. Stanowili oni w 2012 roku łącznie 186 osób, w 2013 roku ich liczba wyniosła 203, a w 2014 roku - 181. Ich udział procentowy w ogólnej liczbie osób wynosił w 2012 roku 37,5%, w 2013 roku – 39,0% a w 2014 roku – 37,9%. Z powyższych danych wynika, iż liczba osób oraz udział procentowy tej grupy mieszkańców utrzymuje się na podobnym poziomie w poszczególnych latach.

Kolejne omawiane kategorie klientów to osoby w przedziałach wiekowych: 35 - 44 lat, udziały w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej w 2012 wyniósł 14,5% (72 osób). W kolejnych latach udział tej kategorii wiekowej wzrósł do 20,7% (99 osób). Liczba beneficjentów pomocy społecznej w kategorii wiekowej 25 - 34 lat oraz 45 - 54 utrzymywała się na podobnym poziomie stanowiąc pomiędzy 8 a 12 %.

Nieco mniej mieszkańców korzystających z pomocy społecznej stanowiły osoby w przedziale wiekowym 18-24 lat oraz pozostałe kategorie wiekowe.

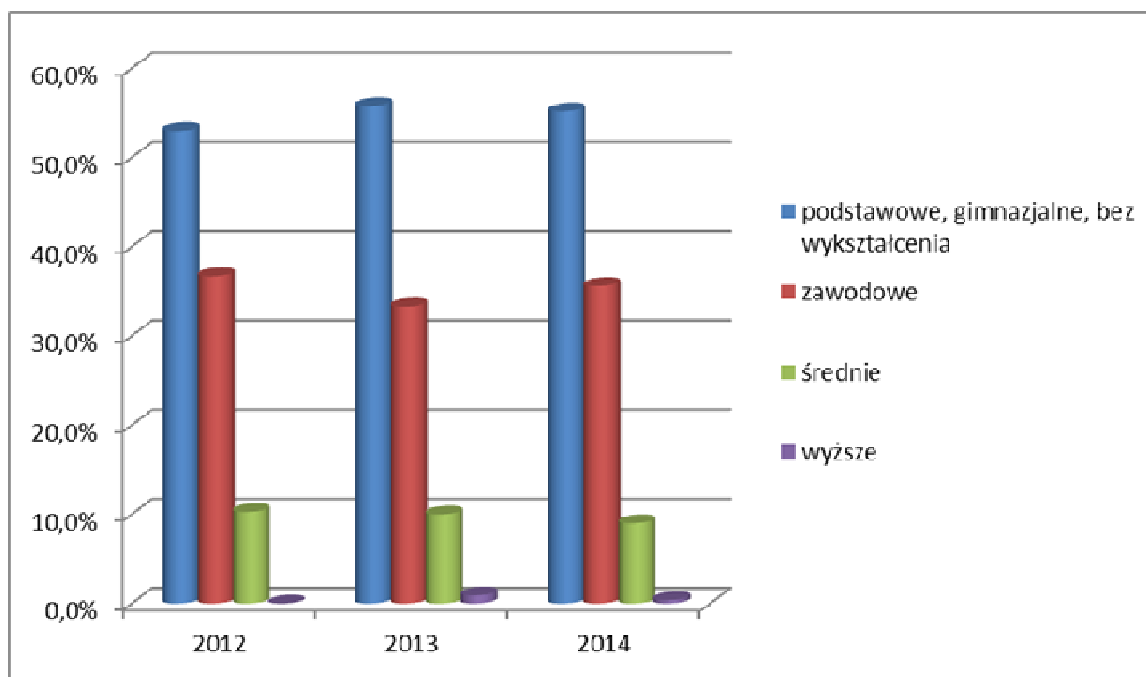
Wykres 40. Udział procentowy osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek, w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Kolejną analizowaną kategorią klientów jest ich poziom wykształcenia. Wśród badanych klientów GOPS w latach 2012 - 2014, najliczniej występowali klienci z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym oraz bez wykształcenia. W 2012 roku ich liczba wynosiła 263 osoby, a udział w ogólnej liczbie osób wyniósł 53%. W kolejnym roku badania dział tej grupy osób zwiększył się do 290 osób (55,8%), a w 2014 roku nastąpił nieznaczny spadek udziału do 55,2% (264 osoby). W analizowanym okresie czasu liczba mężczyzn nieznacznie przewyższała liczbę kobiet. Osoby korzystające z pomocy społecznej o wykształceniu zasadniczym zawodowym stanowiły w 2012 roku 36,7% osób korzystających z pomocy (182 osoby), a udział ich zmalał w 2013 roku do 33,3% (173 osób), i 35,6% w 2014 roku (170 osób). Udział osób z wykształceniem średnim oraz wyższym mieścił się łącznie we wszystkich latach w okolicach od 9,4% do 10,9%. Poniżej zaprezentowano wykresy przedstawiające procentowe udziały beneficjentów GOPS w Maniowach w podziale na poszczególne rodzaje wykształcenia.

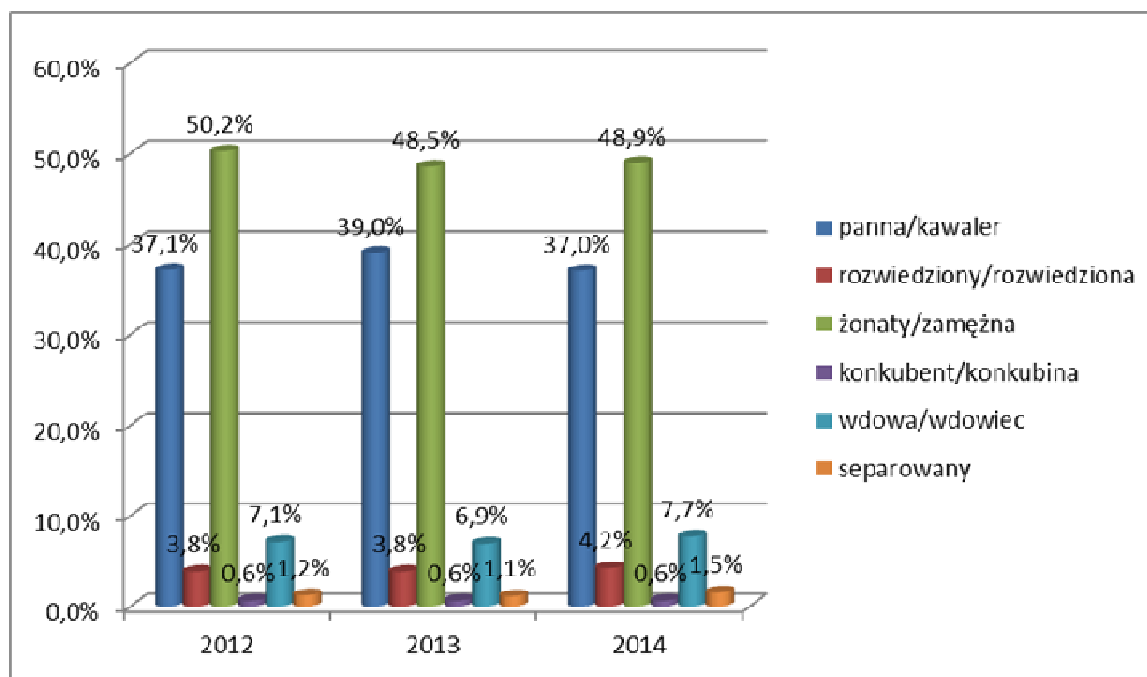
Wykres 41. Procentowy (%) udział osób korzystających z pomocy GOPS w Gminie Czorsztyn ze względu na wykształcenie w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Kolejną cechą, jaką wzięto pod uwagę analizując dane z GOPS, był stan cywilny beneficjentów pomocy społecznej. Jak wynika z przeprowadzonej analizy osoby będące w związkach małżeńskich stanowiły około połowę klientów, co pokazały badane lata w okresie: 2012-2014. W 2012 roku udział tych osób wynosił 50,2% w 2013 roku udział nieco zmalał do 48,5% natomiast w 2014 roku ponownie wzrósł 48,9%. Udział osób niebędących w związku małżeńskim (panna/kawaler) wynosił w 2012 roku 37,1%, w 2013 roku 39% a w 2014 roku 37%. Dane na temat udziału procentowego osób korzystających z pomocy GOPS w Maniowach ze względu na posiadany stan cywilny przedstawia poniższy wykres.

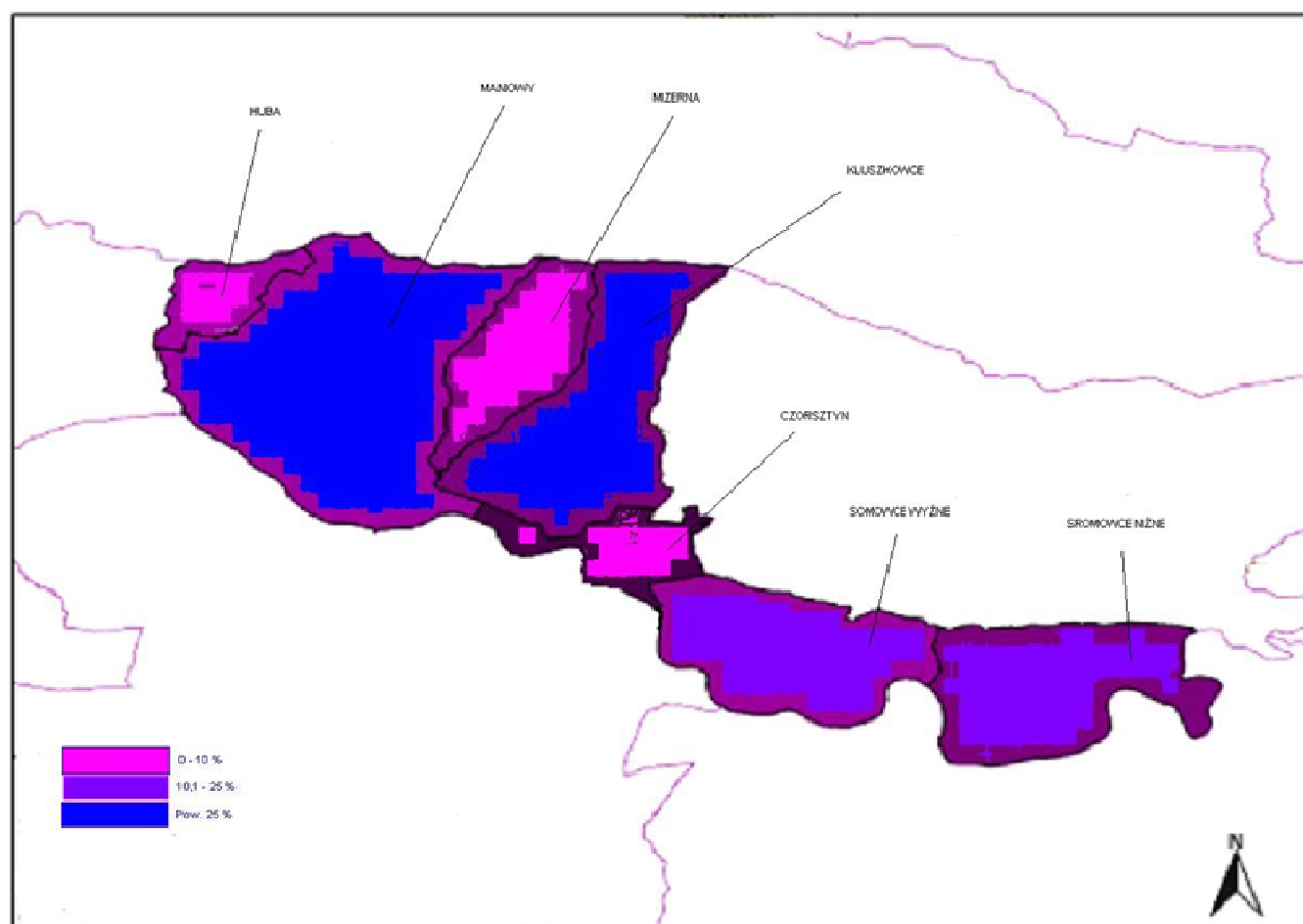
Wykres 42. Udział procentowy osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na stan cywilny w Gminie Czorsztyn w latach 2012-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Ostatnią cechą, która została poddana szczegółowej analizie w ramach przeprowadzonej diagnozy było miejsce zamieszkania klientów GOPS. Przeprowadzona analiza za rok 2014 wskazała, że najwięcej osób korzystających z pomocy tutejszego ośrodka mieszkało w Maniowach – 159 osób, stanowiąc udział 33,3% wszystkich beneficjentów. Kolejne miejsce zajmują Kluszkowce, w których mieszkało 133 beneficjentów, stanowiąc udział 27,8%. Trzecią miejscowością pod względem liczby klientów GOPS były Sromowce Wyżne. W tej miejscowości mieszkało 71 osób korzystających z pomocy, stanowiąc udział 14,85%.

Mapa . Miejsce zamieszkania klientów pomocy społecznej w Gminie Czorsztyn w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

13. Zasoby Gminy Czorsztyn w rozwiązywaniu problemów społecznych

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym, przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna na terenie Gminy Czorsztyn stawia sobie za cel wsparcie osób w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Skuteczność działań społecznych jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemów społecznych, profesjonalizmem służb świadczących pomoc i współpracę międzyinstytucjonalną, szeroką dostępnością usług doradczych, opiekuńczych, terapeutycznych, kompensacyjnych, interwencyjnych, pracy socjalnej.

Na pomoc społeczną składają się osoby, instytucje i procedury służące rozwiązywaniu problemów społecznych, wszystko wymaga zorganizowanego, grupowego wysiłku – władz, samorządów lokalnych, instytucji powołanych do pomagania, środowiska lokalnego i rodziny.

W tutejszym ośrodku pomocy społecznej zatrudnionych jest 7 pracowników tj. kierownik ośrodka, 3 pracowników socjalnych, główny księgowy, aspirant pracy socjalnej i asystent rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Maniowach udziela pomocy grupom klientów z tytułu:

- 1) ubóstwa,

- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
- 8) potrzeby ochrony handlu ludźmi,
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- 12) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- 13) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 14) alkoholizmu lub narkomanii,
- 15) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 16) klęski żywiołowej lub ekologicznej,

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy swoim klientom w zakresie: świadczeń pieniężnych, świadczeń niepieniężnych, pracy socjalnej i pomocy usługowej.

Zgodnie z art. 17 pkt 16 ustawy o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu. W związku z powyższym, ośrodek finansuje również pobyt dla osób wymagających umieszczenia w domu pomocy społecznej (DPS).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach rozdziału dotyczącego rodzin zastępczych, finansuje częściowo odpłatność za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych. Natomiast W ramach wspierania rodziny, zatrudniono asystenta rodziny.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje dział świadczeń rodzinnych, w ramach którego realizowane są zadania ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Do realizacji tych zadań zatrudniony jest jeden pracownik. Oprócz świadczeń finansowych dział świadczeń rodzinnych zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów realizuje zadania związane z podejmowaniem działań wobec dłużników alimentacyjnych .

W okresie od stycznia 2014 do grudnia 2014 roku GOPS w Maniowach realizował wypłatę zasiłków stałych dla 13 osób z terenu gminy. W ramach zadań własnych Gminy, ośrodek zgodnie z ustawą o dodatkach mieszkaniowych w 2014 roku rozpatrywał również wnioski i wypłacał dodatki mieszkaniowe. W 2014 roku GOPS w Maniowach realizował wypłatę zasiłków okresowych oraz zasiłków celowych. Za osoby otrzymujące zasiłki stałe a nie posiadające uprawnień do świadczeń zdrowotnych Ośrodek opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne. Powyższe składki zostały opłacone również za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne oraz specjalne zasiłki opiekuńcze. W omawianym okresie Ośrodek w ramach zadań własnych gminy udzielał również Pomocy w formie usług opiekuńczych dla osób starszych i samotnych, nie radzących sobie z samodzielnym funkcjonowaniem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Maniowach organizował również dożywianie dzieci w szkołach, oraz wypłatę zasiłków celowych na zakup żywności w ramach programu wieloletniego – pomoc państwa w zakresie dożywiania. GOPS sfinansował w ramach środków zakup paczek mikołajkowych dla beneficjentów Środowiskowego Domu Samopomocy w Szczawnicy, osób biorących udział w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Szczawnicy oraz dla osób uczestniczących w zajęciach Ośrodka Rehabilitacyjnego w Krościenku. Wszystkie z nich to osoby niepełnosprawne z terenu gminy Czorsztyn. GOPS wypłacał również dodatki do świadczeń pielęgnacyjnych w ramach rządowego programu wspierania osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne oraz realizował rządowy program „Pierwszy Dzwonek” w ramach którego wypłacano zasiłki na zakup materiałów szkolnych.

14. Obszary priorytetowe działalności społecznej Gminy Czorsztyn

CEL STRATEGICZNY ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

Główne kierunki działań strategicznych:

- 1. Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych**
- 2. System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych**
- 3. System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegającym wykluczeniu społecznemu.**
- 4. Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej**
- 5. Zapewnienie zgodnej ze standardami, jakości i sprawności funkcjonowania pomocy społecznej.**
- 6. Ograniczenie zjawisk uzależnień i przemocy oraz redukcja ich skutków**

1. Kierunek działań strategicznych Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych

- 1. Aktualna diagnoza oraz monitoring problemów**

2. Kierunek działań strategicznych: System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych

- 1. Monitorowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z PUP**
- 2. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi w celu ich aktywizacji społeczno-zawodowej**
- 3. Zatrudnianie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społeczno-użytecznych, praktyk i staży we współpracy z PUP**
- 4. Opracowanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych w tym współfinansowanych ze środków europejskich**
- 5. Rozwój form wsparcia sprzyjających tworzeniu osobistego potencjału zatrudnienia osób bezrobotnych znajdujących się w trudnej sytuacji socjalno -bytowej i ich rodzin**

3. Kierunek działań strategicznych System wsparcia na rzecz osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu.
--

- 1. Zmniejszenie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową, realizowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i współpracujące z nim organizacje pozarządowe**
- 2. Systematyczne doszktałanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej**
- 3. Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniu społecznemu w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych**

4. Kierunek działań strategicznych
Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

1. Monitorowanie sytuacji dziecka i rodziny (w szczególności rodzin niepełnych oraz z problemami opiekuńczo-wychowawczymi).
2. Realizacja wsparcia w formie świadczeń materialnych i/lub pracy socjalnej w stosunku do osób przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo -wychowawczych.
3. Podnoszenie jakości i dostępności realizowanego systemu świadczeń rodzinnych.
4. Wspieranie materialne rodzin z dziećmi przez system pomocy społecznej.
5. Zwiększenie dostępności specjalistów z zakresu pracy z rodziną niewydolną wychowawczo poprzez podjęcie współpracy z asystentem rodziny.
6. Realizacja działań przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz niewydolnych wychowawczo.
7. Opracowanie i realizacja programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

5. Kierunek działań strategicznych
Zapewnienie zgodnej ze standardami jakości i sprawności funkcjonowania pomocy społecznej

1. Dostosowanie organizacji pomocy społecznej do podejmowanych zadań.
2. Doksztalcanie kadry pomocy społecznej
3. Monitorowanie liczby środowisk przypadających na jednego pracownika socjalnego.

6. Kierunek działań strategicznych
Ograniczenie zjawisk uzależnień i przemocy oraz redukcja ich skutków

1. Monitoring skali problemu uzależnień na terenie gminy
2. Rozszerzenie działalności edukacyjnej dla mieszkańców gminy w tematyce uzależnień
3. Współpraca z Ośrodkami Lecznictwa Odwykowego
4. Opracowanie i skuteczne wdrażanie gminnych programów z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przeciwdziałania przemocy domowej
5. Kontynuacja działań prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny
6. Prowadzenie działań promocyjnych mających na celu propagowanie dostępnych form pomocy dla osób doznających przemocy domowej oraz z problemem uzależnień

CEL STRATEGICZNY
TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH UMACNIANIU RODZINY

Główne kierunki działań strategicznych:

1. Tworzenie systemu poradnictwa, edukacji i wspierania rodzin
2. Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży
3. Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin
4. Aktywowanie roli rodziny w procesie wychowania i kształcenia dzieci
5. Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodziny

1. Kierunek działań strategicznych

Tworzenie systemu poradnictwa, edukacji i wspierania rodzin

1. Pomoc psychologiczno - pedagogiczna dla rodzin z terenu gminy
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych
3. Poprawa bezpieczeństwa socjalnego rodzin poprzez realizację programów

2. Kierunek działań strategicznych

Pomoc w zagospodarowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży

1. Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwijanie oferty sportowej i kulturalnej.
2. Finansowanie wypoczynków kolonijnych dla dzieci z rodzin objętych pomocą GOPS.

3. Kierunek działań strategicznych

Tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku dla rodzin

1. Integracja rodzin poprzez organizowanie spotkań, festynów, turniejów itp.

4. Kierunek działań strategicznych

Aktywowanie roli rodziny w procesie wychowania i kształcenia dzieci

1. Praca asystenta rodziny celem nauczania rodziców dbania o rozwój intelektualny i kulturalny dzieci

5. Kierunek działań strategicznych

Budowanie systemu wsparcia materialnego dla rodziny

1. Udzielanie rodzinom pomocy materialnej lub rzeczowej.
2. Aktywizowanie rodzin poprzez organizowanie szkoleń i kursów mających na celu wzmocnienie ich pozycji na rynku pracy.

CEL STRATEGICZNY
POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
ORAZ OSÓB STARSZYCH

Główne kierunki działań strategicznych:

1. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska niepełnosprawności
2. Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska starości
3. Budowa systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

1. Kierunek działań strategicznych

Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska niepełnosprawności

1. Diagnozowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie

2. Monitorowanie zjawiska niepełnosprawności

2. Kierunek działań strategicznych

Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska starości

- 1. Diagnozowanie sytuacji osób starszych**
 - 2. Monitorowanie trendów demograficznych**
 - 3. Monitorowanie zjawiska starości**
-

3. Kierunek działań strategicznych

Budowa systemu wsparcia na rzecz osób starych i niepełnosprawnych

- 1. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych i niepełnosprawnych.**
- 2. Wsparcie materialne z systemu pomocy społecznej dla niepełnosprawnych mieszkańców i/lub osób starszych**
- 3. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji ze środowiskiem lokalnym niepełnosprawnych mieszkańców i osób starszych z terenu gminy**
- 4. Zacieśnianie współpracy z Domami Pomocy Społecznej oraz z Zakładami Opieki Zdrowotnej**

15. Ramy finansowania działań określonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Czorsztyn na lata 2015-2020

Cele operacyjne		Rok	Ramy finansowania
1.	ZINTEGROWANY SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ	2015	2 761 500 zł
		2016	2 789 115 zł
		2017	2 817 006 zł
		2018	2 845 176 zł
		2019	2 873 628 zł
		2020	2 902 364 zł
2.	TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJĄCYCH UMACNIANIU INSTYTUCJI RODZINY	2015	5 000 zł
		2016	5 200 zł
		2017	5 400 zł
		2018	5 600 zł
		2019	5 800 zł
		2020	6 000 zł
3.	POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ STARSZYCH	2015	32 000 zł
		2016	70 000 zł
		2017	70 700 zł
		2018	71 407 zł
		2019	72 121 zł
		2020	72 842 zł

Ramy finansowe będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu Gminy Czorsztyn oraz dostępne środki zewnętrzne.

16. Monitoring i ewaluacja

Monitoring to systematyczne określanie dynamiki zmian danego zjawiska. Monitoring rozumiany jest jako proces systematycznego zbierania i analizowania danych ilościowych i jakościowych dotyczących prowadzonych działań, wdrażanych projektów bądź całej strategii, tak w aspekcie finansowym jak i rzeczowym. Jego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Ewaluacja jest częścią procesu podejmowania decyzji, który to polega na wydawaniu opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do przyjętych celów, kryteriów i wartości. Ewaluację strategii należy rozumieć jako systematyczne zbieranie informacji na temat działań, charakterystyki i efektów programu w celu ocenienia strategii, poprawy jej skuteczności oraz/lub wsparcia procesu decyzyjnego dotyczącego przyszłego programowania[#].

Cele prowadzenia ewaluacji można ująć w czterech zasadniczych punktach:

1. kontrola nad działaniem władz publicznych oraz zwiększanie przejrzystości tych działań,
2. zwiększanie skuteczności i efektywności projektów i programów podejmowanych przez sektor publiczny;
3. kształtowanie kierunków i priorytetów działalności sektora publicznego,
4. poznawanie mechanizmów programów i projektów[#].

Realizacja działań przewidzianych w celach operacyjnych niniejszej strategii odbywać się będzie, w ramach kompetencji poszczególnych komórek organizacyjnych gminy. Potwierdzeniem osiągnięcia

wskaźników realizacji działań, o których mowa w niniejszym dokumencie, będzie coroczne sprawozdanie z realizacji strategii. Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

Zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez Wójta.

Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający Strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku w celu oceny poziomu wdrożenia poszczególnych celów i kierunków działań zawartych w niniejszym dokumencie. Zespół swoją ocenę powinien przekazać wójtowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.